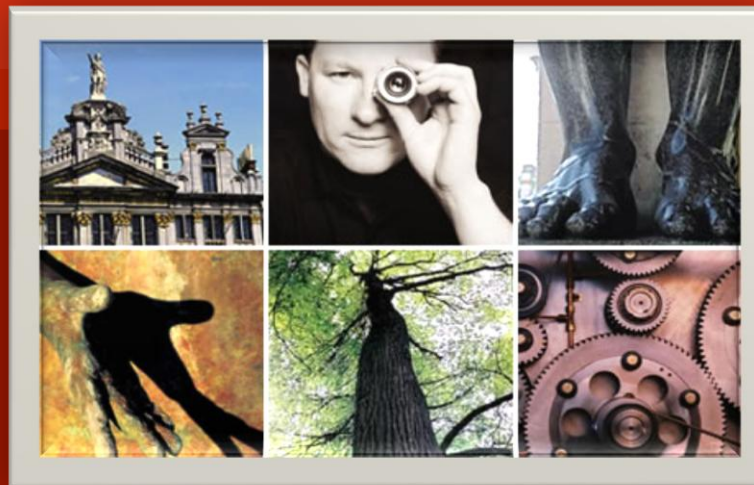

POD Maatschappelijke Integratie

Studie met betrekking tot sociale
fraude bij OCMW's

Eindrapport

December 2013

Inhoudstafel

1. INTRODUCTIE

2. DEFINITIE

3. KWANTITATIEVE ANALYSE

4. KWALITATIEVE ANALYSE

5. AANBEVELINGEN

Introductie

1.

Introductie

De POD Maatschappelijke Integratie (hierna “POD MI” of “U”) heeft PwC aangesteld om een studie aangaande sociale fraude bij OCMW’s uit te voeren. Deze studie heeft als doel om objectieve resultaten en cijfers te bekomen betreffende de preventie van en de strijd tegen sociale fraude binnen de OCMW’s en het identificeren van de goede praktijken die door de OCMW’s in dit opzicht worden toegepast.

Deze studie werd in 4 stappen gerealiseerd.

- In een eerste stap werd het concept van sociale fraude zoals dit werd gebruikt in het kader van deze studie gedefinieerd. Hoofdstuk 2 bevat de definitie die met u werd afgestemd en toegepast doorheen de studie.
- In een tweede stap werd een kwantitatieve analyse uitgevoerd via het uitsturen van een elektronische vragenlijst naar het geheel van OCMW’s. Vervolgens werd een grondige analyse van de resultaten uitgevoerd. Hoofdstuk 3 van dit rapport presenteert algemene informatie betreffende het verloop van het onderzoek, alsook de grote tendensen die resulteerden uit het bestuderen van de resultaten van de on-line vragenlijst die door de OCMW’s werden ingevuld. De vragenlijst die werd uitgestuurd naar het geheel van OCMW’s is opgenomen in bijlage.
- In een derde stap werd een kwalitatieve analyse gerealiseerd via een aantal interviews met de vertegenwoordigers van de OCMW’s. De betreffende OCMW’s werden geselecteerd in nauw overleg met u. De informatie die we hebben verkregen tijdens de interviews, heeft ons toegelaten de resultaten van het kwantitatieve luik te verrijken, te verdiepen en te verfijnen. We verwijzen hiervoor naar hoofdstuk 4 van dit rapport.
- Hoofdstuk 5 bevat aanbevelingen die we formuleren op basis van de resultaten van de kwantitatieve en kwalitatieve analyse.

De gehele studie is gerealiseerd tussen de maanden maart en oktober 2013.

Definitie

2.

Definitie 'sociale fraude'

Fraude

Er bestaan verschillende soorten fraude, waaronder:

- Er is opzet in het spel – **intentioneel** karakter
- Er wordt een **misleidende voorstelling** van zaken gegeven
- Er wordt geprobeerd **economisch voordeel** te behalen
- Er is een **benadeelde** – deze benadeelde handelde in **vertrouwen**
- Er is sprake van **onrechtmatig** of **onwettig** handelen

Sociale fraude

Bijstands- fraude

- Het innen van **bijstandsuitkeringen**
 - waartoe men **niet gerechtigd** is,
 - door **foutieve of onvolledige verklaringen af te leggen**
 - over de **werkelijke situatie**, het **eigenlijk gebruik** of **gedreven door overconsumptie**.

Financiële bijstand

- Medische hulp,
- Leefloon
- Equivalent leefloon

Focus tijdens studie

Identiteitsfraude

Inkomstenfraude

Vermogensfraude

Domiciliefraude

Attestfraude

Juridische referenties:

- Art. 496 S.W.: Oplichting
- KB 31 mei 1933 betreffende de verklaring af te leggen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen – Wet van 7 juni 1994, wijziging van voornoemd KB;
- Wet van 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek

Verschillende types in bijstands- en uitkeringsfraude

Bijstandsfraude onderkent **4 verschillende subtypes**, zoals hieronder gedefinieerd. Met het oog op onderhavige studie ligt de focus op het financiële luik van bijstandsfraude.

Identiteitsfraude

De uitkering, voorziening of subsidie zou niet verkregen zijn indien de persoon gebruik zou maken van zijn eigen identiteit, dus gebruikt de persoon een valse identiteit of valselijke informatie met betrekking tot zijn statuut.

Inkomstenfraude

De uitkering, voorziening of subsidie zou niet verkregen (of lager) zijn indien de persoon volledige en juiste inkomsten uit arbeid had opgegeven.

Vermogensfraude

Iemand beschikt over een hoger vermogen dan opgegeven waardoor hij/zij ten onrechte een (te hoge) uitkering, voorziening of subsidie heeft ontvangen.

Domiciliefraude

De woon- of gezinssituatie wordt anders voorgesteld om een (te hoge) uitkering, voorziening of subsidie te bekomen.

Attestfraude

Iemand beschikt over een valselijk attest (bv. Medisch attest) waardoor hij/zij ten onrechte een (te hoge) uitkering, voorziening of subsidie heeft ontvangen.

3.

3.1. Algemene informatie
aangaande het verloop van de
vragenlijst

3.2. Analyse van de resultaten

3.1

Algemene informatie aangaande het verloop van de vragenlijst

Algemene informatie aangaande de kwantitatieve analyse

De kwantitatieve analyse werd gerealiseerd via het uitsturen van een elektronische vragenlijst (zie bijlage) waarbij de Voorzitters en de Secretarissen van de OCMW's werden uitgenodigd om deel te nemen. Deze vragenlijst werd, samen met een begeleidende brief van de Staatssecretaris, uitgestuurd op 30 mei 2013. Een eerste herinnering werd uitgestuurd op 18 juni 2013 en een tweede op 1 juli 2013. De initieel voorziene afsluitdatum van 30 juni 2013 werd uitgesteld tot 15 juli 2013. De OCMW's hebben gemiddeld gezien ongeveer 20 minuten genomen om de vragenlijst te vervolledigen.

Op het totaal van 589 Belgische OCMW's, hebben 283 de vragenlijst vervolledigd, wat een representatie is van 48 % van het totaal van OCMW's.

Elektronische vragenlijst		
# Vragen		27
Talen		nl, fr
Start		29/05/2013
Einde		16/07/2013
VRAGENLIJST		
Mail (gericht aan Voorzitter en Secretaris) uitgestuurd op		30/05/2013
# OCMW (ieder OCMW werd gecontacteerd)		589
STATUS - 17/06/2013		
Respondenten (de datum 17/06)		
Compleet	70	12%
HERINNERING (gericht aan Voorzitter en Secretaris)		18/06/2013
STATUS - 01/07/2013		
Respondenten (de datum 01/07)		
Compleet	203	34%
HERINNERING (gericht aan Voorzitter en Secretaris)		01/07/2013
STATUS - 22/07/2013		
Respondenten (de datum 22/07)		
Compleet	283	48%

Algemene informatie aangaande de kwantitatieve analyse

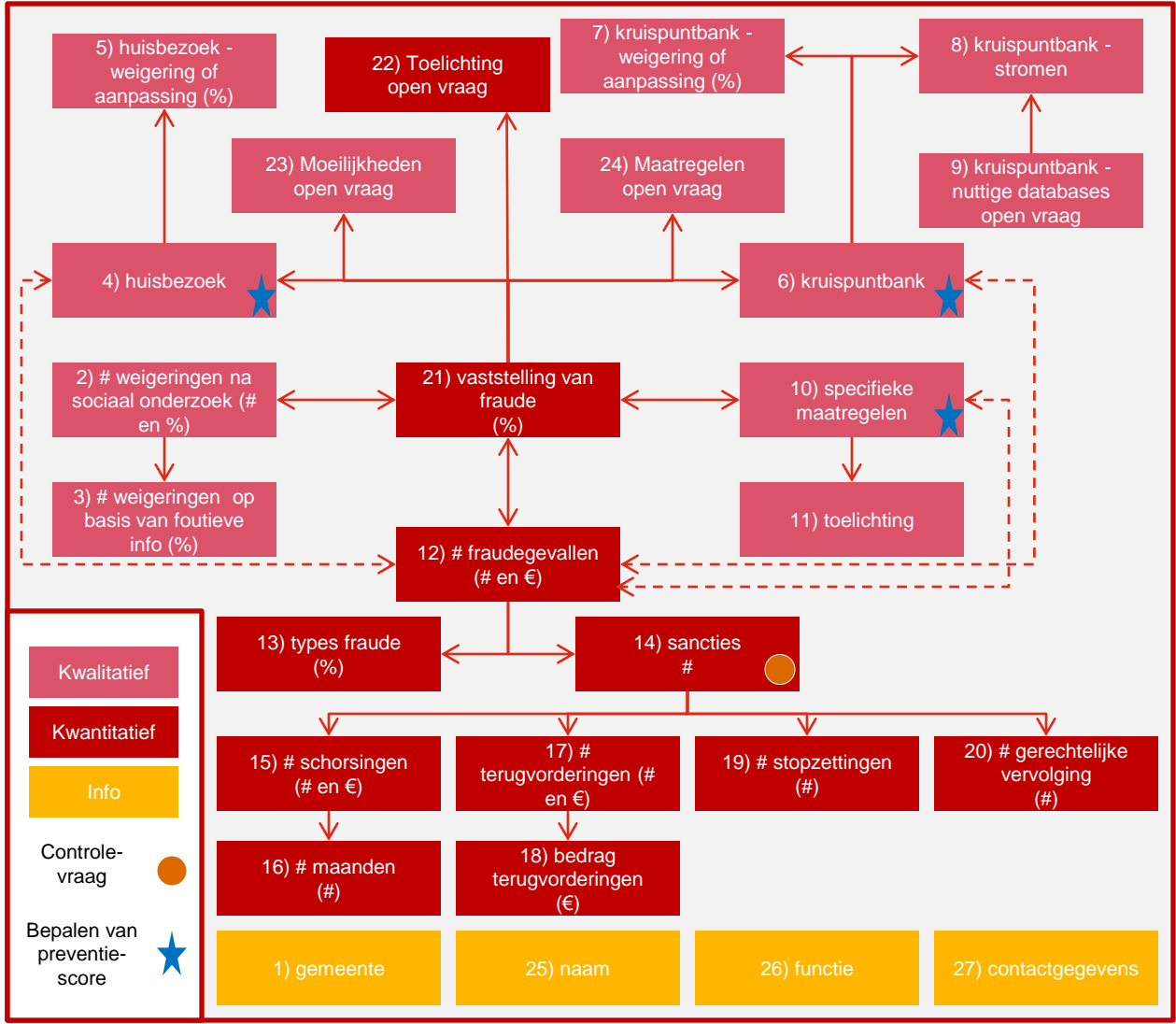
OCMW's vanuit de 3 gewesten hebben deelgenomen aan het onderzoek. De participatiegraad van de OCMW's per gewest bevindt zich tussen de 46 en 58 % .

We stellen vast dat de mate van deelname (i.e. participatiegraad) toeneemt in functie van de omvang van de gemeente. De participatiegraad bereikt 80% voor de gemeenten met meer dan 150.000 inwoners. Deze is echter 45% voor de kleinste gemeenten, namelijk de gemeenten met minder dan 15.000 inwoners.

Gewest	Aantal OCMW's	Aantal respondenten	%
Vlaanderen	308	151	49%
Wallonië	262	121	46%
Brussel	19	11	58%
TOTAAL	589	283	48%

Code Grootte	Bevolking januari 2010	Aantal OCMW's	Aantal respondenten	%
IC 1	Bevolking <= 15.000	368	164	45%
IC 2	15.000 < Bevolking <= 50.000	192	100	52%
IC 3	50.000 < Bevolking <= 150.000	24	15	63%
IC 4	Bevolking > 150.000	5	4	80%
TOTAAL		589	283	48%

Overzicht van de vragenlijst

De vragenlijst (opgenomen in bijlage) bevatte in totaal 27 secties, waarvan iedere sectie een ander aspect van de analyse behandelde.

Bijgevoegd schema geeft een overzicht van de verschillende vragen en hoe deze vragen met elkaar verbonden zijn (cfr de verschillende pijlen). Eveneens is in het schema, op basis van een kleurcode, opgenomen welke informatie uit de antwoorden op de vragen kan gehaald worden (i.e. een kwalitatieve inschatting, kwantitatieve gegevens, of algemene informatie).

Om u een voorbeeld te geven:
 Vraag 21 peilt naar de wijze waarop in het algemeen fraude wordt vastgesteld door het OCMW: deze vraag is gekoppeld aan vraag 4 en vraag 6 (waarbij de manier van huisbezoeken en consultaties van de Kruispuntbank in kaart worden gebracht). Daarnaast kan deze vraag ook gekoppeld worden aan vraag 10 (deze peilt naar eventuele specifieke maatregelen die door het OCMW zijn genomen). Eveneens kan vraag 21 gekoppeld worden aan vraag 12 (waarbij gekeken kan worden naar een mogelijke link tussen de wijze van vaststelling en het aantal fraudegevallen. Vraag 22 geeft toelichting bij vraag 21.

Methodologische aspect : belangrijke opmerking

Het is belangrijk te verduidelijken dat de resultaten, die in de volgende sectie van dit rapport zijn opgenomen, indicatieve resultaten zijn die voortvloeien uit de uitgevoerde analyse op basis van de antwoorden van de OCMW's. Deze resultaten laten toe om algemene tendensen vast te stellen. Bijgevolg, mogen deze resultaten niet worden geïnterpreteerd als exacte en nauwkeurige cijfers van de onderzochte situaties.

In zijn totaliteit is de mate van deelname aan de vragenlijst (i.e. participatiegraad) voldoende om over een representatief staal (met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en een foutenmarge van 5%) te beschikken. Echter, de OCMW's hebben niet altijd op alle vragen geantwoord waardoor de representativiteit niet altijd verzekerd kan worden. Ter informatie, om over een representatief staal met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en een foutenmarge van 5% te kunnen beschikken, moet het staal minimaal bestaan uit 283 respondenten.

Bovendien hebben verscheidene OCMW's niet altijd consistent geantwoord op de vragen die gerelateerd zijn aan elkaar (cfr eerder overzicht). Om de betrouwbaarheid van de resultaten te verbeteren, werden de antwoorden op dergelijke wijze verwerkt zodat inconsistente antwoorden konden worden uitgesloten.

Bijgevolg is de participatiegraad voor een aantal vragen, waarop de kwantitatieve analyse zich baseert, niet altijd significant om een betrouwbaarheidsniveau van 95% te halen. Soms is het staal zelfs zeer zwak en daarom werd de omvang van het staal voor elke vraag vermeld.

Bovendien werden de resultaten door de OCMW's aangeleverd via elektronische weg en zijn ze dus niet het resultaat van verbale uitwisselingen met de OCMW's. Zoals alle oefeningen die gerealiseerd worden via een elektronische vragenlijst, moet ook deze analyse met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Ten slotte dient eveneens vermeld te worden dat de kwalitatieve analyse, die in het tweede luik van deze studie werd gerealiseerd, heeft toegelaten om de grote tendensen uit de kwantitatieve analyse te bevestigen. Echter, de interviews hebben eveneens aangetoond dat de cijfers die gecommuniceerd werden in het kader van de vragenlijst niet altijd correcte cijfers waren maar eerder schattingen (de OCMW's beschikken vaak niet over exacte cijfers die hen toelaten om op een objectieve en wetenschappelijke manier te antwoorden op de gestelde vragen).

Kwantitatieve analyse

3.1

Analyse van de resultaten

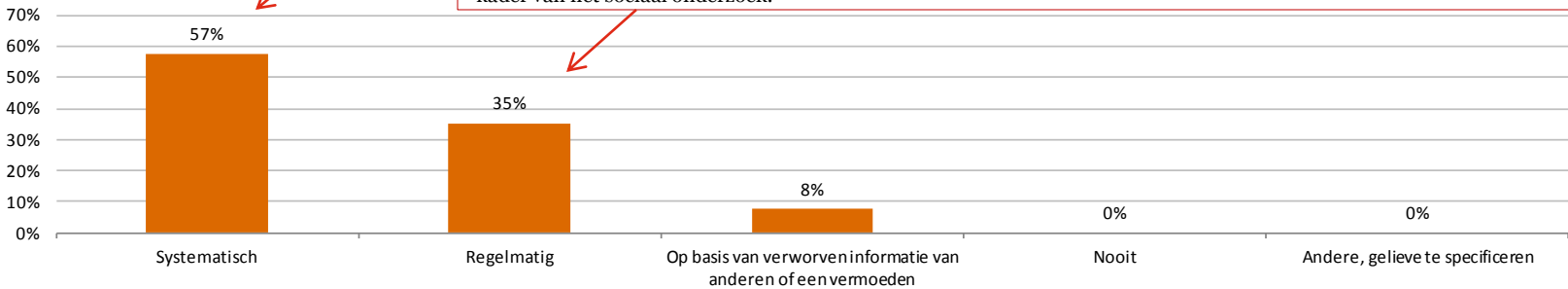
1

Wanneer voert u een huisbezoek uit?

Systematisch bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek.

Vraag 4
(N = 279)

Op **regelmatige** basis bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek.

Op basis van de antwoorden van de OCMW's kunnen we afleiden dat het merendeel van de OCMW's systematisch (systematisch bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek) of regelmatig (Op regelmatige basis bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek) een huisbezoek uitvoert.

In mindere mate wordt er enkel een huisbezoek uitgevoerd indien er een vermoeden is van en/of op basis van verworven informatie van andere aangaande mogelijke fraude met betrekking tot sociale steun.

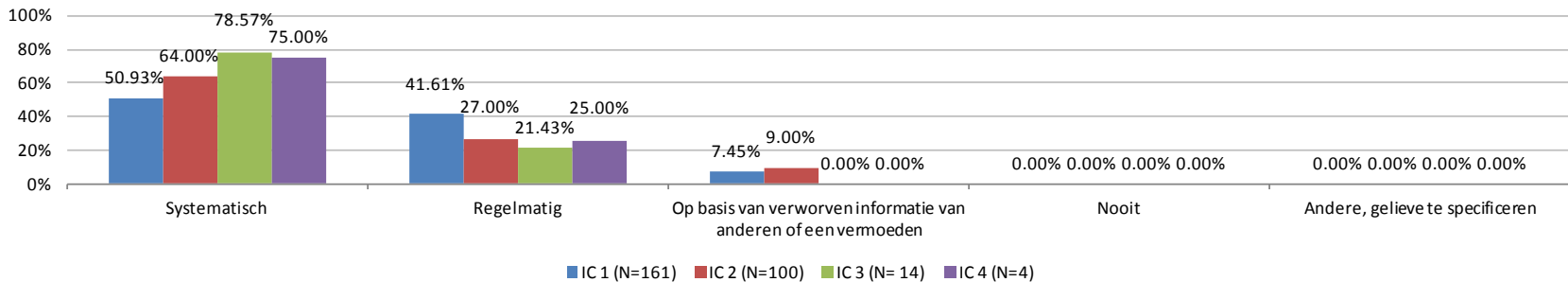
Merk op dat de antwoorden zodanig werden verwerkt dat de OCMW's die meerdere antwoorden hadden aangeduid, enkel werden opgenomen in de hoogste categorie in termen van frequentie van controle (dat wil zeggen: systematisch > regelmatig > op basis van verworven informatie van anderen of een vermoeden > andere > nooit).

1 bis

Wanneer voert u een huisbezoek uit? Analyse van de antwoorden per cluster

Vraag 4 (N = 279)

Code	Grootte	Bevolking (januari 2010)
IC 1		Bevolking <= 15.000
IC 2		15.000 < Bevolking <= 50.000
IC 3		50.000 < Bevolking <= 1500.00
IC 4		Bevolking > 150.000

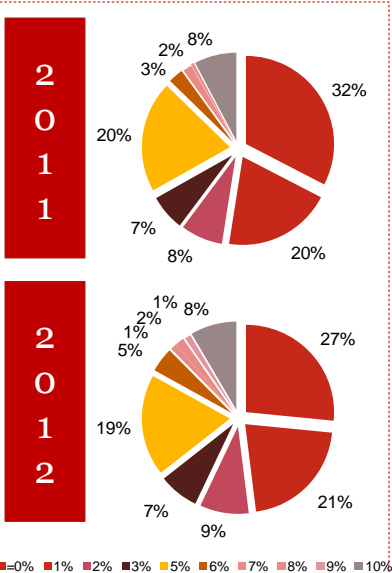
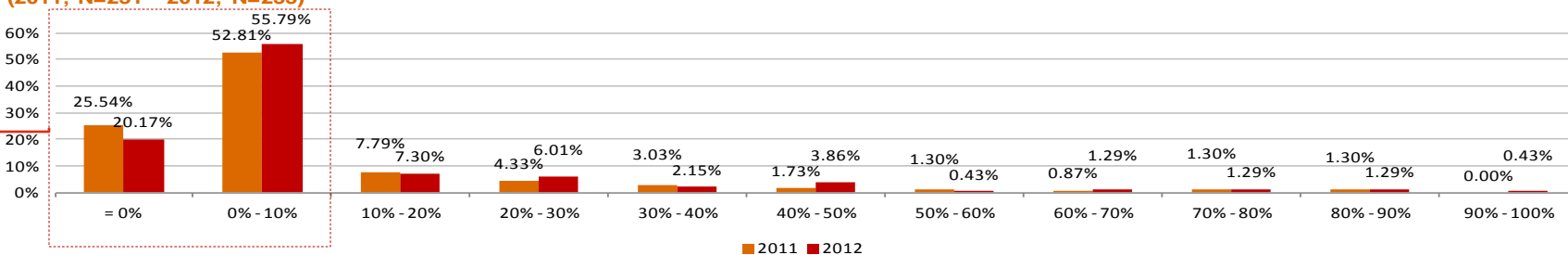
Bovenstaand overzicht geeft de procentuele verhouding weer van het aantal OCMW's in een bepaalde cluster die één van de bovenstaande antwoordmogelijkheden heeft aangeduid. Bijvoorbeeld, met betrekking tot de categorie "Regelmatig" heeft 21,43% van de respondenten uit cluster 3 (in deze cluster bevinden zich de OCMW's die een bevolkingsaantal hebben tussen de 50.000 en 150.000 inwoners) aangegeven dat ze "Regelmatig" een huisbezoek uitvoeren.

Op basis van bovenstaand overzicht kunnen we besluiten dat de OCMW's uit de grotere clusters (cluster 3 en cluster 4) een grotere tendens hebben om systematisch een huisbezoek uit te voeren dan de OCMW's van de kleinere clusters (cluster 1 en 2).

2

Gelieve het aantal gevallen in te schatten waarbij het huisbezoek in het kader van het sociaal onderzoek, u heeft toegelaten om problemen met de aanvraag te detecteren die hebben geleid tot een weigering of een ander bedrag van de sociale steun.

Vraag 5
(2011; N=231 - 2012; N=233)

Een huisbezoek - in het kader van het sociaal onderzoek - geeft in een beperkt aantal gevallen aanleiding tot het detecteren van problemen met de aanvraag die leiden tot een weigering of een ander bedrag van sociale steun.

In het overzicht hierboven is opgenomen in welke mate (uitgedrukt in procenten) de respondenten hebben aangegeven dat een wijziging van het bedrag werd doorgevoerd op basis van het uitgevoerde huisbezoek. Bijvoorbeeld, voor 2012 hebben 7,30% van de respondenten aangegeven dat ze een wijziging hebben doorgevoerd bij 10% - 20% van de gevallen waarbij een huisbezoek werd uitgevoerd.

Op basis van de antwoorden van de OCMW's, kunnen we concluderen dat de huisbezoeken leiden tot een weigering of aanpassing van de sociale steun in 10% of minder van het aantal uitgevoerde huisbezoeken voor ongeveer 75% van de OCMW's (dit zowel in 2011 als in 2012).

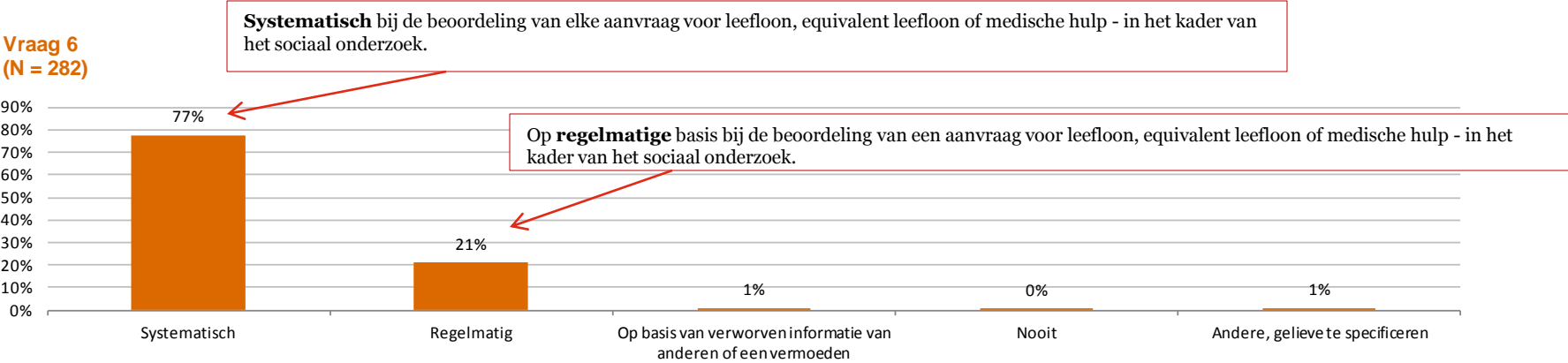
De overzichten hiernaast geven de gedetailleerde spreiding aan voor de categorieën =0% en 0% - 10%.

Merk op dat tijdens de interviews, in het kader van de kwalitatieve analyse, is gebleken dat deze vraag niet altijd correct werd geïnterpreteerd door de OCMW's. Een aantal OCMW's hebben deze geïnterpreteerd als: "Hoeveel fraudegevallen werden vastgesteld via een huisbezoek?".

3

Wanneer consulteert u de gegevens van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid?

Vraag 6 (N = 282)

Systematisch bij de beoordeling van elke aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek.

Op **regelmatige** basis bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek.

Op basis van de antwoorden van de OCMW's kunnen we afleiden dat het merendeel van de OCMW's systematisch (Systematisch bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek) of regelmatig (Op regelmatige basis bij de beoordeling van een aanvraag voor leefloon, equivalent leefloon of medische hulp - in het kader van het sociaal onderzoek) de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid consulteert.

In uitzonderlijke gevallen wordt enkel de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid geconsulteerd indien er een vermoeden is van en/of op basis van verworven informatie van andere aangaande mogelijke fraude met betrekking tot sociale steun.

Met betrekking tot de OCMW's die met de categorie "Andere" hebben geantwoord op deze vraag, is de verklaring:

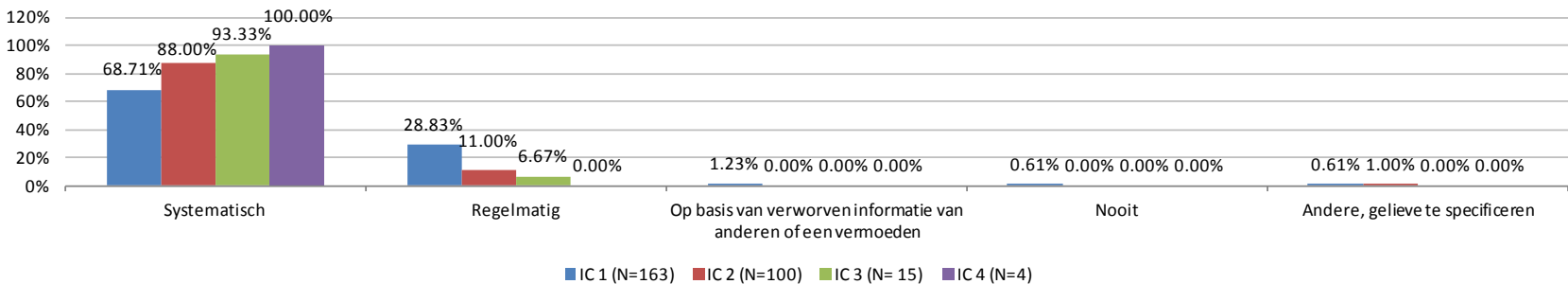
- Geen toegang.
- Procedure dient uitgeklaard te worden.

Merk eveneens op dat de antwoorden zodanig werden verwerkt dat de OCMW's die meerdere antwoorden hadden aangeduid, enkel werden opgenomen in de hoogste categorie in termen van frequentie van controle (dat wil zeggen: systematisch > regelmatig > op basis van verworven informatie van anderen of een vermoeden > andere > nooit).

3 bis

Wanneer consulteert u de gegevens van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid? Analyse van de antwoorden per cluster

Vraag 6 (N = 282)

De analyse van de antwoorden per cluster toont aan dat de OCMW's in gemeenten met een hoger bevolkingsaantal procentueel gezien meer de mogelijkheid 'systematisch' hebben geantwoord. Dit percentage ligt zelfs op 100% voor de OCMW's met een omvang van meer dan 150.000 inwoners die hebben geantwoord op de vragenlijst.

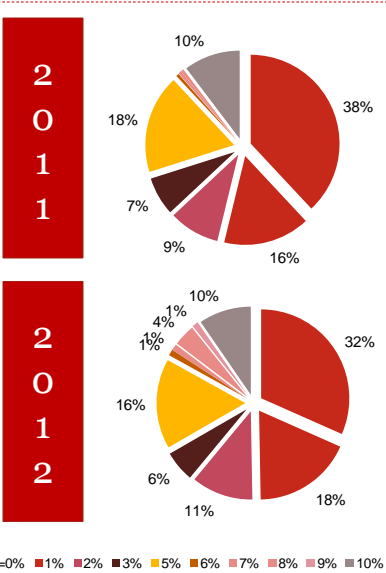
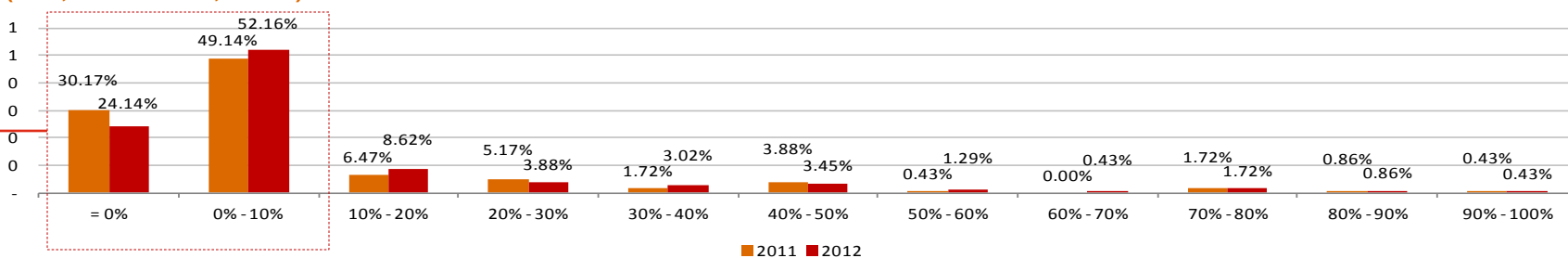
In de kleinste gemeenten (minder dan 15.000 inwoners) bedraagt het percentage van de OCMW's dat heeft geantwoord dat ze systematisch de Kruispuntbank consulteren iets minder dan 70%.

Code	Grootte	Bevolking (januari 2010)
IC 1		Bevolking <= 15.000
IC 2		15.000 < Bevolking <= 50.000
IC 3		50.000 < Bevolking <= 150.000
IC 4		Bevolking > 150.000

4

Gelieve het aantal gevallen in te schatten waarbij de consultatie van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid u heeft toegelaten om problemen met de aanvraag te detecteren die hebben geleid tot een weigering of een ander bedrag van de sociale steun.

Vraag 7
(2011; N=232 - 2012; N=232)

Met betrekking tot 2011 heeft ongeveer 70% van de OCMW's geantwoord dat de consultatie van de Kruispuntbank hen heeft toegelaten om in een aantal gevallen een probleem vast te stellen met de aanvraag en over te gaan tot een weigering of een ander bedrag van sociale steun. In 2012 stijgt dit percentage tot 76%. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de consultatie van de Kruispuntbank niet toelaat om alle types van sociale fraude te detecteren.

Ongeveer 50% van de OCMW's heeft geantwoord dat de consultatie van de Kruispuntbank hen heeft toegelaten om tussen 0% en 10% van de gevallen een probleem vast te stellen met de aanvraag (2011 en 2012).

Ten slotte, ongeveer 20% (2011) en 25% (2012) van de OCMW's heeft geantwoord dat de consultatie van de Kruispuntbank hen heeft toegelaten om een probleem vast te stellen met de aanvraag bij meer dan 10% van de gevallen.

De grafieken hiernaast geven de gedetailleerde spreiding aan voor de OCMW's die tussen 0% en 10% (i.e. eerste twee categorieën) hebben geantwoord. Zo heeft ongeveer 30% van de OCMW's (2011 en 2012) geantwoord dat de consultatie van de Kruispuntbank hen heeft toegelaten om tussen 5% en 10% van de gevallen een probleem vast te stellen met de aanvraag en over te gaan tot een weigering of een ander bedrag van sociale steun.

Merk op dat tijdens de interviews in het kader van de kwalitatieve analyse is gebleken dat deze vraag niet altijd correct werd geïnterpreteerd door de OCMW's. Een aantal OCMW's hebben deze geïnterpreteerd als: "Hoeveel fraudegevallen werden vastgesteld via een consultatie van de Kruispuntbank?".

5

Welke van volgende stromen worden door uw OCMW geconsulteerd via de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid en gelieve aan te geven sinds wanneer u deze stroom consulteert?

Zoals hieronder aangetoond, consulteert de meerderheid van de OCMW's de stromen van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid maar niet noodzakelijkerwijs alle stromen. Desalniettemin kan er vastgesteld worden dat de OCMW's de meeste stromen gebruiken (de meerderheid van de stromen worden door meer dan 75% van de OCMW's geconsulteerd). De stromen die het meest worden geconsulteerd, zijn de stromen met betrekking tot de gegevens van het Rijksregister en de controle van het RVV/OMNIO statuut. De stromen die het minst worden geconsulteerd, zijn de stromen aangaande de opvolging RSV, het personeelsbestand RSZ/PPO en het pensioenkadaster. Zoals later zal aangetoond worden, is deze minder frequente consultatie vooral te wijten aan de moeilijke toegang tot deze stromen. Het minder frequent consulteren van sommige stromen kan ook te wijten zijn aan het feit dat men sommige stromen minder nodig heeft, bijvoorbeeld de stroom aangaande het Pensioenkadaster.

De Stromen (N = 278)	Voor 2011	Sinds 2011	Sinds 2012	Sinds 2013	Geen consultatie
Raadpleging multifunctioneel attest	45%	9%	12%	12%	24%
Controle van RVV/OMNIO-statuut	64%	12%	12%	3%	9%
Raadpleging verzekerbaarheid bij de mutualiteit	48%	13%	15%	11%	13%
Raadpleging van repertorium van werkgevers	50%	12%	16%	10%	12%
Raadpleging fiche opvolging RSVZ	27%	8%	13%	15%	37%
Raadpleging van de gegevens van het Rijksregister	77%	6%	11%	4%	3%
Raadpleging personeelsbestand RSZ/PPO	26%	6%	12%	12%	45%
Raadpleging van het Kadaster van de Kinderbijslag	10%	2%	26%	38%	23%
Raadpleging van het Huidige Onroerend Goed	10%	2%	23%	41%	24%
Raadpleging van de gegevens van RVZ in verband met werkloosheid*	3%	1%	38%	39%	19%
Raadpleging van het Pensioenkadaster	8%	3%	18%	33%	38%
TOTAAL			278		

* Stroom pas beschikbaar sinds 2012

6

Zijn er databanken waartoe u geen toegang heeft, maar die volgens u nuttig kunnen zijn in de strijd tegen sociale fraude?

159 OCMW's hebben op deze vraag geantwoord.

De meest terugkerende vragen tot toegang (in dalende volgorde) zijn:

- Fiscale gegevens (gegevens met betrekking tot personenbelasting, met in het bijzonder het aanslagbiljet, ...);
- Bankgegevens (spaarrekening van de begunstigen);
- Gegevens met betrekking tot steun die men ontvangt in het kader van de gezondheidszorg (mutualiteitssteun, invaliditeitsuitkering, toelage voor beroepsziekte, toelage voor gehandicapte personen, ...);
- Gegevens van de DIV (kentekenbewijs);
- Gegevens vanuit het buitenland: buitenlandse pensioenen, roerende en onroerende inkomsten uit het buitenland, professionele inkomsten, ...

Een aantal minder frequente vragen (maar die desalniettemin een aantal keren zijn vernoemd):

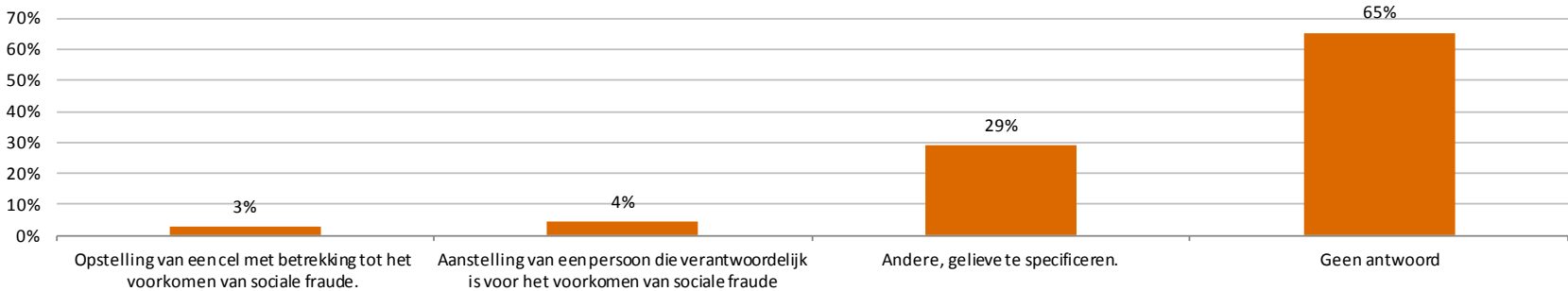
- Gegevens met betrekking tot onroerende goederen;
- Gegevens met betrekking tot bijkomende pensioenen;
- Gegevens met betrekking tot juridische informatie;
- Gegevens met betrekking tot kinderbijslag.

Opmerkingen:

- Sommige OCMW's hebben op deze vraag geantwoord met de melding dat ze geen toegang hebben tot bepaalde stromen opgenomen op de voorgaande pagina. In het bijzonder de gegevens RVZ en de opvolging RSVZ worden meerdere malen aangehaald.
- Andere klagen over de betrouwbaarheid van de gegevens die zijn opgenomen in de bestaande databanken.
- Ten slotte, sommige OCMW's hebben hun wens uitgedrukt om te kunnen beschikken over een systematische informatie-update wanneer gegevens worden bijgewerkt in de Kruispuntbank (bijvoorbeeld, wanneer er een verhuizing is). Sommige hebben eveneens gevraagd voor de creatie van "een mutatiestroom" (hulpbronnen, werkloosheid, ...) met betrekking tot de samenwonenden die behoren tot het huishouden van de begunstigde van het leefloon.

Heeft uw OCMW specifieke maatregelen genomen om sociale fraude te voorkomen en/of sociale fraude te bestrijden? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

Vraag 10
(N=283)

De meeste OCMW's (65%) hebben geen antwoord op deze vraag gegeven. Van de OCMW's die wel hebben geantwoord, hebben een beperkt aantal aangegeven dat ze een specifieke maatregel hebben genomen om sociale fraude te voorkomen en/of te bestrijden (getuige hiervan zijn de lage percentages bij de antwoordmogelijkheden "Opstelling van een cel met betrekking tot het voorkomen van sociale fraude" en "Aanstelling van een persoon die verantwoordelijk is voor het voorkomen van sociale fraude"). Enkel de OCMW's uit cluster 4 hebben geantwoord dat ze een preventieel voor sociale fraude hebben opgericht of dat ze een specifieke persoon hebben aangesteld die belast is met het voorkomen van sociale fraude.

Bovendien dienen we eveneens op te merken dat bij de antwoordmogelijkheid "Andere", in sterke mate werd verwezen naar reeds eerder besproken maatregelen zoals het huisbezoek en de consultatie van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid. Echter, volgende maatregelen werden eveneens vermeld onder de categorie "Andere":

- De oprichting van samenwerkingsverbanden met politiediensten / wijkagenten;
- Uitwisselingen tussen OCMW's;
- Het verantwoordelijk stellen van het sociaal team;
- Interne samenkomsten binnen het OCMW en de medewerkers van andere diensten (van het OCMW).

8

Preventie-score

4) huisbezoek	
Systematisch	5
Regelmatig	4
Verworven info	2
Nooit	0
Andere	1

6) kruispuntbank	
Systematisch	5
Regelmatig	4
Verworven info	2
Nooit	0
Andere	1

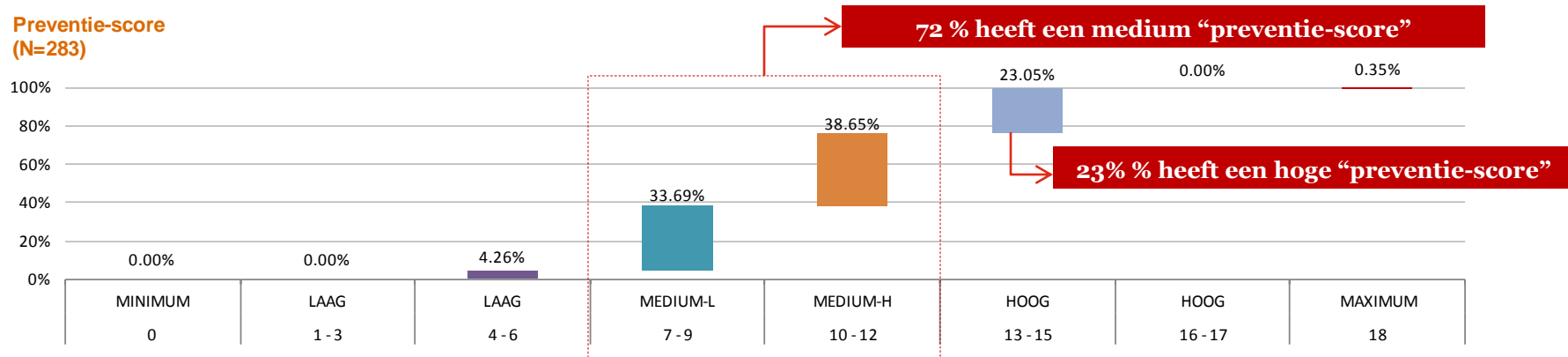
10) specifieke maatregelen	
Opstelling cel	5
Aanstelling Persoon	4
Andere	3

Op basis van de antwoorden op de vragen 4 (huisbezoek), 6 (Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid) en 10 (specifieke maatregelen) hebben we aan de antwoorden op ieder van deze vragen een “preventie-score” gegeven, zoals u in de overzichten hierboven kan zien, die ons in staat moeten stellen om een totale “preventie-score” te bepalen.

Zonder hierbij volledig te kunnen zijn (aangezien de preventie en detectie van sociale fraude verder gaat dan het uitvoeren van een huisbezoek, het consulteren van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid en eventuele specifieke maatregelen in het kader van het voorgaande), kunnen we ervan uitgaan dat deze score een indicatie geeft van het “preventie/detectie” beleid dat het OCMW voert. We veronderstellen hierbij dat een OCMW dat op een systematische wijze een huisbezoek uitvoert en de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid consulteert bij het sociaal onderzoek, een hogere graad van “preventie/detectie” heeft dan een OCMW waarbij enkel een huisbezoek en consultatie van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid wordt uitgevoerd indien er een vermoeden is en/of informatie verworven wordt.

In een tweede stap hebben we verschillende scores toegewezen aan de “preventie-scores” waarbij volgende categorieën kunnen onderscheiden worden: lage “preventie-score”, medium-lage “preventie-score”, medium-hoge “preventie-score” en hoge “preventie-score” waarbij de laatste categorie een hoge score behaalt op iedere afzonderlijke vraag.

Preventie-score (N=283)

9

Hoeveel fraudegevallen heeft uw OCMW in 2011 vastgesteld?

Met betrekking tot het aantal vastgestelde fraudegevallen in 2011 hebben 215 OCMW's geantwoord op deze vraag. Hiervan bedraagt het totaal aantal vastgestelde fraudegevallen **1.584** voor Leefloon, **572** voor Equivalent Leefloon en **109** voor Medische Hulp.

Merk op dat van de 215 OCMW's die hebben geantwoord op de vraag, meerdere hebben aangegeven dat ze "o" fraudegevallen hebben gehad.

Aantal OCMW's waarbij het aantal fraudegevallen gelijk is aan o

Leefloon	90
Equivalent leefloon	162
Medische hulp	196

Echter, tijdens de interviews in het kader van de kwalitatieve analyse werd aangetoond dat het hierbij niet altijd gaat over OCMW's die geen fraudegevallen hebben gehad, en dat soms ook OCMW's die niet over deze cijfers beschikken hierin zijn opgenomen.

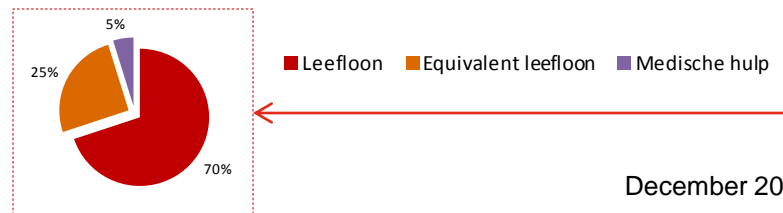
Indien het aantal vastgestelde fraudegevallen wordt vergeleken met het gemiddeld aantal begunstigden van de OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag, bedraagt het fraudepercentage **4,14%** voor Leefloon, **4,47%** voor Equivalent Leefloon en **1,69%** voor Medische Hulp.

De OCMW's hebben in het algemeen een hoger aantal fraudegevallen vastgesteld voor Leefloon dan voor Equivalent Leefloon of Medische Hulp. Proportioneel gezien, zijn de vastgestelde fraudegevallen voor Medische Hulp veel minder.

Toelichting: Met betrekking tot het aantal begunstigden hebben we het gemiddeld aantal begunstigden over de 12 maanden van 2011 genomen, omdat er geen cijfers beschikbaar zijn aangaande het aantal unieke personen die steun hebben ontvangen in 2011.

	Leefloon	Equivalent leefloon	Medische hulp
TOTAAL AANTAL FRAUDEGEVALLEN * (A)			
2011 (N=215)			
IC 1	308	37	7
IC 2	292	50	6
IC 3	563	248	1
IC 4	421	237	95
TOTAAL	1584	572	109
GEMIDDELD AANTAL BEGUNSTIGDEN * (B)			
2011 (N=215)			
IC 1	4278	667	691
IC 2	9142	2009	1154
IC 3	11769	4668	1802
IC 4	13102	5451	2792
TOTAAL	38290	12795	6439
(A) / (B)			
2011 (N=215)			
IC 1	7.20%	5.55%	1.01%
IC 2	3.19%	2.49%	0.52%
IC 3	4.78%	5.31%	0.06%
IC 4	3.21%	4.35%	3.40%
TOTAAL	4.14%	4.47%	1.69%

* Van de OCMW's die op deze vraag hebben geantwoord.

10

Hoeveel fraudegevallen heeft uw OCMW in 2012 vastgesteld?

Met betrekking tot het aantal vastgestelde fraudegevallen in 2012 hebben 215 OCMW's geantwoord op deze vraag. Hiervan bedraagt het totaal aantal vastgestelde fraudegevallen **1.745** voor Leefloon, **557** voor Equivalent Leefloon en **105** voor Medische Hulp.

Merk op dat van de 215 OCMW's die hebben geantwoord op de vraag, meerdere hebben aangegeven dat ze "o" fraudegevallen hebben gehad.

Aantal OCMW's waarbij het aantal fraudegevallen gelijk is aan 0

Leefloon	74
Equivalent leefloon	151
Medische hulp	185

Echter, tijdens de interviews in het kader van de kwalitatieve analyse werd aangetoond dat het hierbij niet altijd gaat over OCMW's die geen fraudegevallen hebben gehad, en dat soms ook OCMW's die niet over deze cijfers beschikken hierin zijn opgenomen.

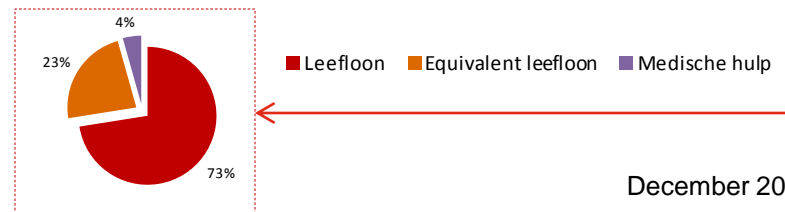
Indien het aantal vastgestelde fraudegevallen wordt vergeleken met het gemiddeld aantal begunstigden van de OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag, bedraagt het fraudepercentage **4,59%** voor Leefloon, **4,62%** voor Equivalent Leefloon en **1,72%** voor Medische Hulp.

De OCMW's hebben in het algemeen een hoger aantal fraudegevallen vastgesteld voor Leefloon dan voor Equivalent Leefloon of Medische Hulp. Proportioneel gezien, zijn de vastgestelde fraudegevallen voor Medische Hulp veel minder.

Toelichting: Met betrekking tot het aantal begunstigden hebben we het gemiddeld aantal begunstigden over de 12 maanden van 2012 genomen, omdat er geen cijfers beschikbaar zijn aangaande het aantal unieke personen die steun hebben ontvangen in 2012.

	Leefloon	Equivalent leefloon	Medische hulp
TOTAAL AANTAL FRAUDEGEVALLEN * (A)			
2012 (N=215)			
IC 1	377	31	13
IC 2	287	74	14
IC 3	655	287	16
IC 4	426	165	62
TOTAAL	1745	557	105
GEMIDDELD AANTAL BEGUNSTIGDEN * (B)			
2012 (N=215)			
IC 1	4353	598	698
IC 2	9377	1877	1191
IC 3	11973	4544	1578
IC 4	12285	5049	2641
TOTAAL	37988	12067	6108
(A) / (B)			
2012 (N=215)			
IC 1	8.66%	5.19%	1.86%
IC 2	3.06%	3.94%	1.18%
IC 3	5.47%	6.32%	1.01%
IC 4	3.47%	3.27%	2.35%
TOTAAL	4.59%	4.62%	1.72%

* Van de OCMW's die op deze vraag hebben geantwoord

11

Hoeveel fraudegevallen met betrekking tot leefloon heeft uw OCMW vastgesteld?

Indien het aantal vastgestelde fraudegevallen met betrekking tot de OCMW's die hebben geantwoord op voorgaande vraag wordt geëxtrapoleerd naar het geheel van OCMW's, kan het totaal aantal fraudegevallen aangaande Leefloon worden geschat op ongeveer **3 916 fraudegevallen in 2011** en **4 371 fraudegevallen in 2012**. Zoals reeds eerder opgemerkt, moeten deze cijfers met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd door het type oefening.

Echter, hierbij dient vermeld te worden dat deze schatting een theoretisch gemiddelde voorstelt op basis van de ontvangen antwoorden en een ratio die berekend is op het geheel van OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag.

Theoretische inschatting van het aantal fraudegevallen voor alle OCMW's met betrekking tot de categorie Leefloon

Methode: ratio van het totaal aantal fraudegevallen gedeeld door het aantal begunstigden voor de OCMW's die vraag 12 hebben ingevuld. Deze ratio werd opgesteld voor de categorie 'Leefloon' voor 2011 en 2012 en toegepast op het totaal aantal begunstigden voor deze categorie in 2011 en 2012.

	2011	2012
Ratio	4,14 %	4,59 %
# begunstigden (LL)	94 663	95 157
# fraudegevallen	3 916	4 371
# OCMW's *	586	586

* Het aantal OCMW's waarvoor we het totaal aantal begunstigden met betrekking tot de categorie Leefloon kennen.

11 bis

Hoeveel fraudegevallen met betrekking tot equivalent leefloon heeft uw OCMW vastgesteld?

Indien het aantal vastgestelde fraudegevallen met betrekking tot de OCMW's die hebben geantwoord op voorgaande vraag wordt geëxtrapoleerd naar het geheel van OCMW's, kan het totaal aantal fraudegevallen aangaande Equivalent Leefloon worden geschat op ongeveer **1 263 fraudegevallen in 2011** en **1 231 fraudegevallen in 2012**. Zoals reeds eerder opgemerkt, moeten deze cijfers met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd door het type oefening.

Echter, hierbij dient vermeld te worden dat deze schatting een theoretisch gemiddelde voorstelt op basis van de ontvangen antwoorden en een ratio die berekend is op het geheel van OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag.

Theoretische inschatting van het aantal fraudegevallen voor alle OCMW's met betrekking tot de categorie Equivalent Leefloon

Methode: ratio van het totaal aantal fraudegevallen gedeeld door het aantal begunstigden voor de OCMW's die vraag 12 hebben ingevuld. Deze ratio werd opgesteld voor de categorie 'Equivalent Leefloon' voor 2011 en 2012 en toegepast op het totaal aantal begunstigden voor deze categorie in 2011 en 2012.

	2011	2012
Ratio	4,48 %	4,63 %
# begunstigden (ELL)	28 177	26 608
# fraudegevallen	1 263	1 231
# OCMW's *	586	586

* Het aantal OCMW's waarvoor we het totaal aantal begunstigden met betrekking tot de categorie Equivalent Leefloon kennen.

12

Hoeveel bedraagt een fraudegeval dat is vastgesteld door de OCMW's met betrekking tot Leefloon?

Op basis van de gegeven antwoorden werd eveneens het gemiddelde bedrag per fraudegeval Leefloon geanalyseerd.

Het gemiddelde bedrag bedraagt **1 586 EUR per fraudegeval in 2011** en **1 685 EUR per fraudegeval in 2012**.

Dit bedrag werd berekend op basis van het totaal aantal fraudegevallen voor de OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag en het totaal bedrag dat werd opgegeven door de OCMW's die ten minste één fraudegeval hebben aangegeven.

Merk echter op dat deze cijfers zijn gebaseerd op een beperkt staal (N=63 in 2011 en N=60 in 2012) en dus met de nodige voorzichtigheid moeten beschouwd worden. Ten slotte, merk op dat in 2011 twee OCMW's fraudebedragen hebben aangegeven die veel hoger liggen in vergelijking met de andere OCMW's (meer dan 110.000 EUR en 180.000 EUR per fraudegeval, zijnde 100.000 EUR meer dan de grootste bedragen opgegeven door de andere OCMW's). De berekeningen hieronder houden hier geen rekening mee. Indien er wel rekening mee wordt gehouden, bedraagt het gemiddeld bedrag 6.508 EUR in 2011.

Theoretische inschatting van het bedrag van een fraudegeval voor alle OCMW's met betrekking tot de categorie Leefloon

Methode: ratio van het totaalbedrag dat is ingevuld door de OCMW's gedeeld door het overeenkomstig aantal fraudegevallen. Deze ratio werd opgesteld voor de categorie 'Leefloon' voor 2011 en 2012.

	2011	2012
Bedrag (€)	1 586 €	1 685 €

12
bis

Hoeveel bedraagt een fraudegeval dat is vastgesteld door de OCMW's met betrekking tot Equivalent Leefloon?

Op basis van de gegeven antwoorden werd eveneens het gemiddelde bedrag per fraudegeval Equivalent Leefloon geanalyseerd. Het gemiddelde bedrag bedraagt **1 602 EUR per fraudegeval in 2011** en **1 662 EUR per fraudegeval in 2012**. Dit bedrag werd berekend op basis van het totaal aantal fraudegevallen voor de OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag en het totaal bedrag dat werd opgegeven door de OCMW's die ten minste één fraudegeval hebben aangegeven.

Merk echter op dat deze cijfers zijn gebaseerd op een beperkt staal (N=22 in 2011 en N=24 in 2012) en dus met de nodige voorzichtigheid moeten beschouwd worden.

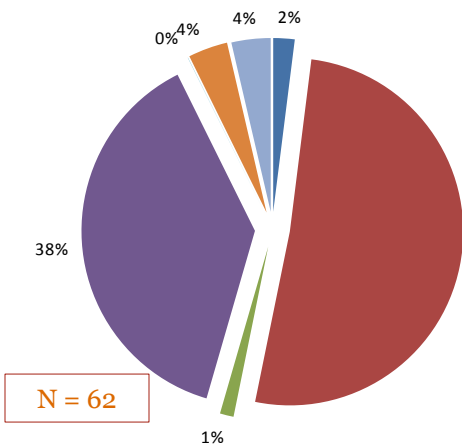
Theoretische inschatting van het bedrag van een fraudegeval voor alle OCMW's met betrekking tot de categorie Equivalent Leefloon	2011	2012
<p>Methode: ratio van het totaalbedrag dat is ingevuld door de OCMW's gedeeld door het overeenkomstig aantal fraudegevallen. Deze ratio werd opgesteld voor de categorie 'Equivalent Leefloon' voor 2011 en 2012.</p>	Bedrag (€)	1 602 €
		1 662 €

13

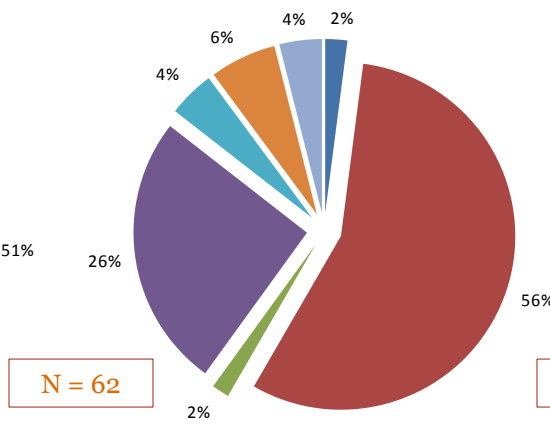
Hoeveel fraudegevallen heeft uw OCMW vastgesteld?

In overeenstemming met de definitie opgenomen in deze studie (zie Hoofdstuk 2 van huidig rapport), richtte de vragenlijst zich op het kwantificeren van de spreiding van de verschillende vastgestelde types van sociale fraude per OCMW. Gezien de werklust dat het ter beschikking stellen van deze informatie vraagt (de OCMW's beschikken niet over de cijfers per type), hebben weinig OCMW's geantwoord op deze vraag. Inkomstenfraude (*de uitkering, voorziening of subsidie zou niet verkregen (of lager) zijn indien de persoon volledige en juiste inkomsten uit arbeid had opgegeven*) is het type fraude dat het meest voorkomt bij de OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag zowel voor Leefloon, Equivalent Leefloon en Medische hulp. Met betrekking tot Leefloon en Equivalent Leefloon komt Domiciliefraude (*iemand beschikt over een valselyk attest waardoor hij/zij ten onrechte een (te hoge) uitkering, voorziening of subsidie heeft ontvangen*) op de tweede plaats, waarbij dit op de derde plaats komt met betrekking tot Medische Hulp. Op de tweede plaats bij Medische Hulp staat de categorie "Andere". **Merk echter op dat slechts 62 OCMW's op deze vraag hebben geantwoord.**

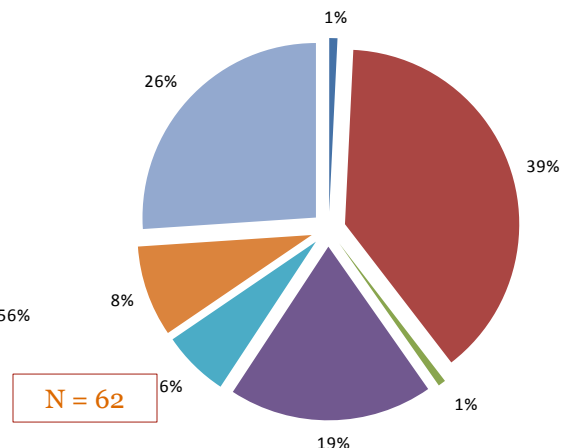
Leefloon

Equivalent leefloon

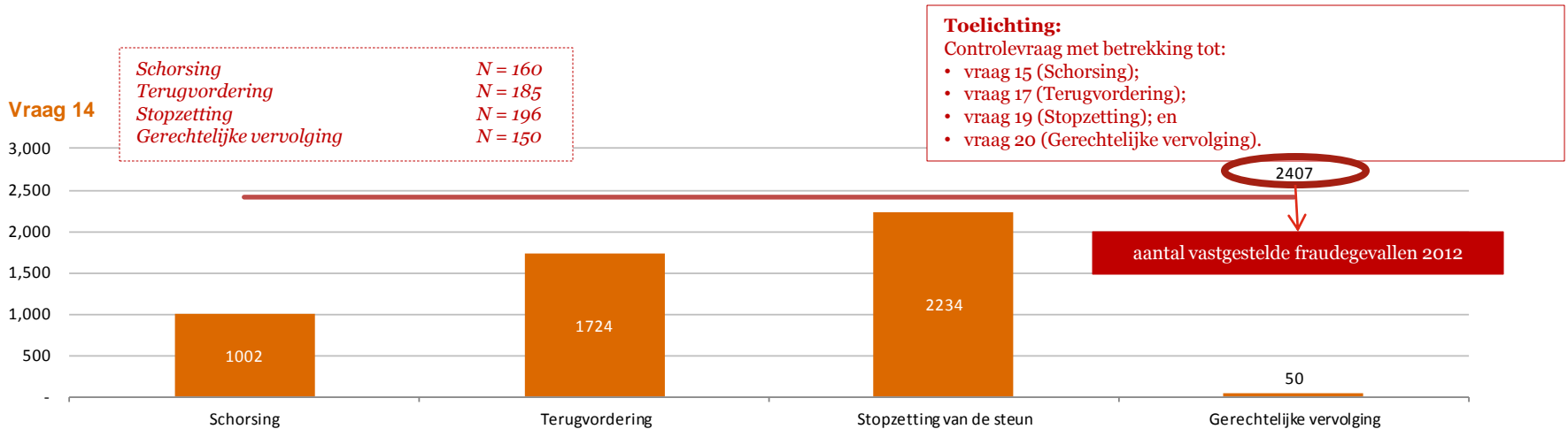
Medische hulp

■ Identiteitsfraude ■ Inkomstenfraude ■ Vermogensfraude ■ Domiciliefraude ■ Attestfraude ■ Combinatie ■ Andere

14

Van het totaal aantal vastgestelde fraudegevallen in 2012, hoeveel hiervan hebben geleid tot volgende beslissing: schorsing, terugvordering, stopzetting en gerechtelijke vervolging?

In totaal hebben de OCMW's, die hebben geantwoord op onze elektronische vragenlijst, 2.407 fraudegevallen gerapporteerd met betrekking tot vraag 14 waarbij gepeild werd naar de beslissing die werd genomen als gevolg van de vaststelling van fraude.

In de meerderheid van deze fraudegevallen werd door de OCMW's beslist om de sociale steun stop te zetten. Daarnaast werd er ook in grote mate beslist om over te gaan tot een terugvordering van de sociale steun. Soms werd er ook beslist om de sociale steun te schorsen.

In mindere mate hebben gerechtelijke vervolgingen plaatsgevonden.

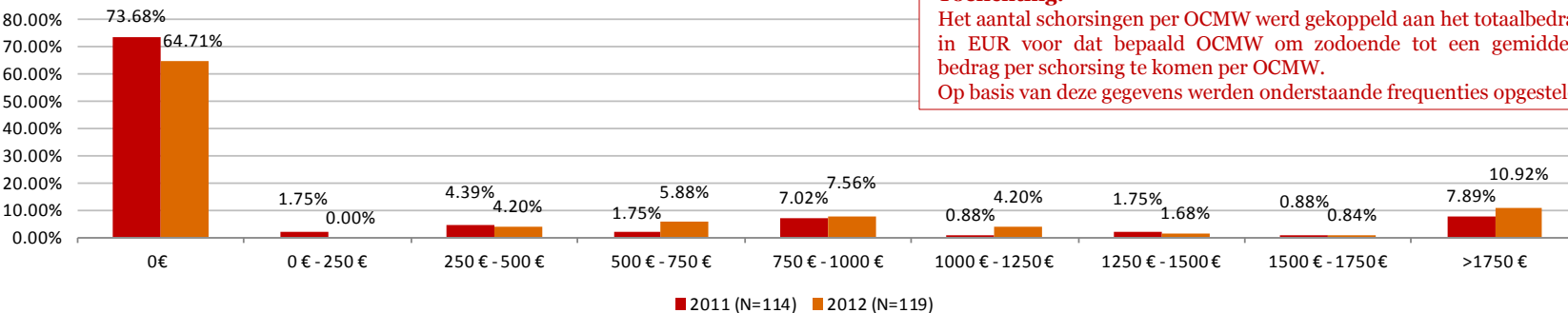
Tijdens de interviews werd bevestigd dat een schorsing op zichzelf een zeldzame sanctie is en dat dit meestal niet als enige sanctie wordt gebruikt. In de meeste gevallen waarbij fraude werd vastgesteld, zet men de steun onmiddellijk stop en is er eventueel een procedure om de onrechtmatig ontvangen steun terug te vorderen. Een combinatie van schorsing, terugvordering en stopzetting van de steun doet zich ook regelmatig voor in geval van fraude. Eveneens werd tijdens de interviews vermeld dat een schorsing als preventieve maatregel kan plaatsvinden, totdat een definitieve beslissing wordt genomen*. Op dit moment bestaan er geen cijfergegevens.

* Deze praktijk is echter niet conform met art. 30 van de wet van 26/05/2002

15

Hoeveel gevallen tot schorsing van betaling heeft uw OCMW genomen (door de toepassing van artikel 30 § 1 van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie) (EUR)

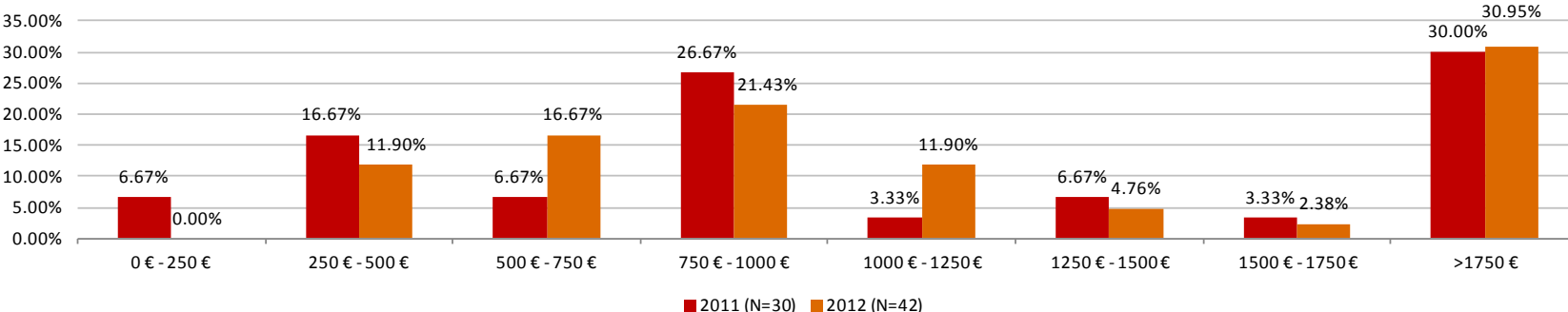
Vraag 15

Toelichting:
 Het aantal schorsingen per OCMW werd gekoppeld aan het totaalbedrag in EUR voor dat bepaald OCMW om zodoende tot een gemiddeld bedrag per schorsing te komen per OCMW.
 Op basis van deze gegevens werden onderstaande frequenties opgesteld.

Bovenstaande grafiek geeft het gemiddeld bedrag aan in geval van opschorting van betaling. Er kan worden vastgesteld dat 74% en 65%, respectievelijk in 2011 en 2012, van de OCMW's hebben geantwoord met 0 EUR op deze vraag. De grafiek hieronder analyseert dezelfde informatie maar houdt geen rekening met de OCMW's die 0 EUR hebben geantwoord. Zodoende kan vastgesteld worden dat wanneer een OCMW een schorsing effectief uitvoert, deze oploopt tot een maximum bedrag van 1 000 EUR in meer dan 50% van de gevallen en meer dan 1 750 EUR in 30% van de gevallen. **Het staal is klein waardoor de resultaten met voorzichtigheid moeten worden beschouwd.**

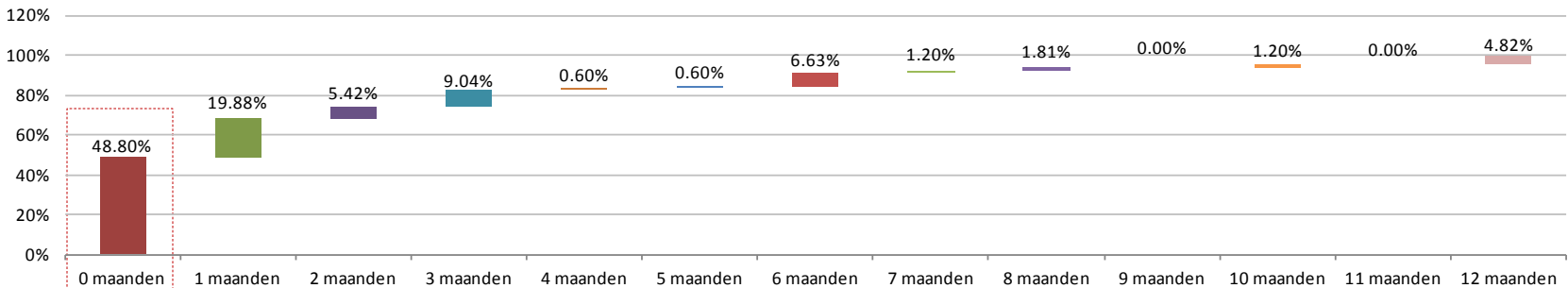
Vraag 15

16

Kan u het gemiddeld aantal maanden aangeven dat een schorsing van kracht is in het geval van een frauduleuze intentie?

Vraag 16 (N = 166)

Bijna 50% van de respondenten heeft 0 (maanden) geantwoord op deze vraag. Het gaat hier bijna uitsluitend over OCMW's die hebben aangegeven dat ze geen schorsing hebben opgelegd op basis van frauduleuze intentie in 2012. 20% van de OCMW's hebben aangegeven dat ze een schorsing opleggen van een periode van een maand in geval van frauduleuze intentie, 9% van de OCMW's leggen een schorsing van 3 maanden op en 6% leggen een schorsing van 6 maanden op. Voor ongeveer 5% van de OCMW's duurt de schorsing op basis van frauduleuze intentie 12 maanden.

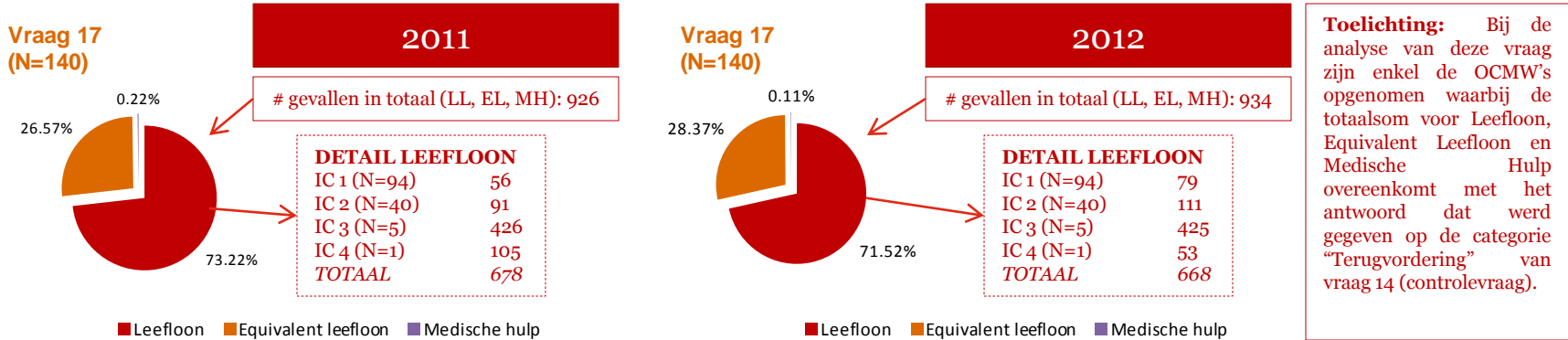
48,80 % van de respondenten (of 81 van de 166 respondenten op deze vraag) hebben aangegeven dat het gemiddeld aantal maanden dat een schorsing van kracht is in geval van een frauduleuze intentie gelijk is aan 0 maanden. Echter, voor het overgrote deel gaat het hier over OCMW's die geen schorsing hebben uitgevoerd.

Koppeling met vraag 14.1

- 61 respondenten hebben 0 schorsingen uitgevoerd.
 - 3 respondenten hebben 1 of meer dan 1 schorsing uitgevoerd.
 - 18 respondenten hebben geen antwoord op vraag 14.1 gegeven.
- Deze 48,80% gaat dus bijna uitsluitend over OCMW's die geen schorsing hebben uitgevoerd.

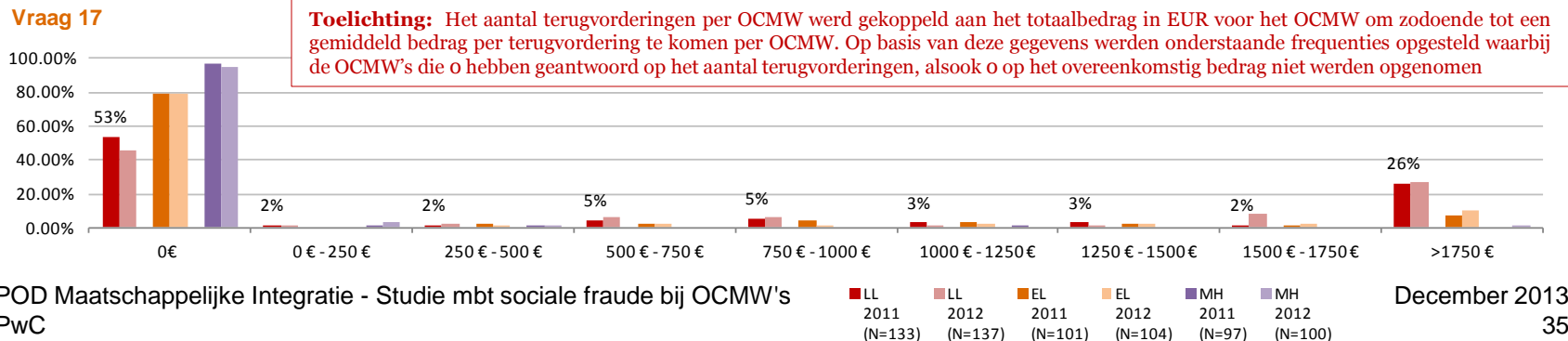
17

Hoeveel beslissingen tot terugvordering heeft uw OCMW genomen en opgevolgd in geval van fraude met betrekking tot: LL, EL en MH (# en EUR)?

Zoals bovenstaande grafieken aangeven, concentreert het merendeel van de beslissingen tot terugvordering zich bij Leefloon en worden deze voornamelijk uitgevoerd door OCMW's met een cluster-omvang 3. Tijdens de interviews is gebleken dat terugvorderingen steeds zullen plaatsvinden wanneer dit relevant is. Echter, in de praktijk, is het moeilijk om effectief geld te recupereren, gezien de vaak zeer moeilijke financiële situatie van de betrokkenen. In een aantal gevallen wordt het geld gerecupereerd ten opzichte van de bedragen waar ze nog recht op hebben.

De grafiek hieronder geeft aan dat wanneer er een beslissing tot terugvordering is, het meestal gaat over bedragen die hoger liggen dan 1.750 EUR voor Leefloon en Equivalent Leefloon. In tegenstelling, voor Medische Hulp zijn de bedragen in het algemeen veel lager en lopen deze voor de meerderheid van de gevallen op tot een lager bedrag van 500 EUR.

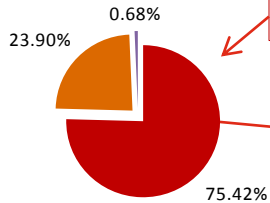
18

Hoeveel beslissingen tot stopzetting van de steun heeft uw OCMW genomen met betrekking tot: Leefloon (LL), Equivalent Leefloon (EL) en Medische Hulp (MH)?

Vraag 19
(N=121)

2011

gevallen in totaal (LL, EL, MH): 887

DETAIL LL

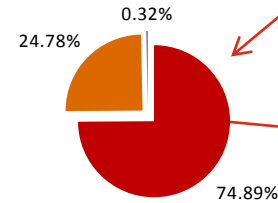
IC 1 (N=80)	114
IC 2 (N=37)	109
IC 3 (N=3)	360
IC 4 (N=1)	86
TOTAL	669

■ Leefloon ■ Equivalent leefloon ■ Medische hulp

Vraag 19
(N=121)

2012

gevallen in totaal (LL, EL, MH): 924

DETAIL LL

IC 1 (N=80)	145
IC 2 (N=37)	114
IC 3 (N=3)	381
IC 4 (N=1)	52
TOTAL	692

■ Leefloon ■ Equivalent leefloon ■ Medische hulp

Toelichting: voor de analyse van deze vraag is enkel rekening gehouden met de OCMW's waarvan het totaal aan stopzettingen voor Leefloon, Equivalent Leefloon en Medische Hulp in overeenstemming is met het antwoord dat werd gegeven op de categorie "Stopzettingen" van vraag 14 (validatie van de consistentie van de antwoorden).

In totaal zijn 887 beslissingen tot stopzetting genomen in 2011 voor de 121 OCMW's die hebben geantwoord op deze vraag en 924 in 2012, wat een verhoging van 4 % inhoudt. De meerderheid van de beslissingen tot stopzetting concentreren zich bij de categorie Leefloon.

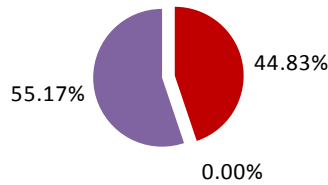
19

Hoeveel dossiers werden overgedragen aan het gerecht?

Vraag 20
(N=168)

Toelichting: voor de analyse van deze vraag is enkel rekening gehouden met de OCMW's waarvan het totaal aan gerechtelijke vervolging voor Leefloon, Equivalent Leefloon en Medische Hulp in overeenstemming is met het antwoord dat werd gegeven op de categorie "gerechtelijke vervolging" van vraag 14 (validatie van de consistentie van de antwoorden).

2012

■ Positieve beslissing ■ Negatieve beslissing ■ Nog geen beslissing op dit moment

Positieve beslissing= gerechtelijke beslissing die de beslissing van het OCMW bevestigt
Negatieve beslissing= gerechtelijke beslissing die de beslissing van het OCMW niet bevestigt

gevallen in totaal: 29

DETAIL	
IC 1 (N=103)	5
IC 2 (N=59)	10
IC 3 (N=6)	14
IC 4 (N=0)	0
TOTAAL	29

Van de 29 dossiers die werden overgedragen aan het gerecht in 2012, hebben 45% een positieve beslissing ontvangen en 55% hebben nog geen beslissing ontvangen.

Tijdens de interviews is gebleken dat de dossiers in een beperkt aantal van de gevallen worden overgedragen aan het gerecht. De hierbij aangehaalde redenen waarom het dossier niet is overgedragen aan het gerecht zijn de volgende:

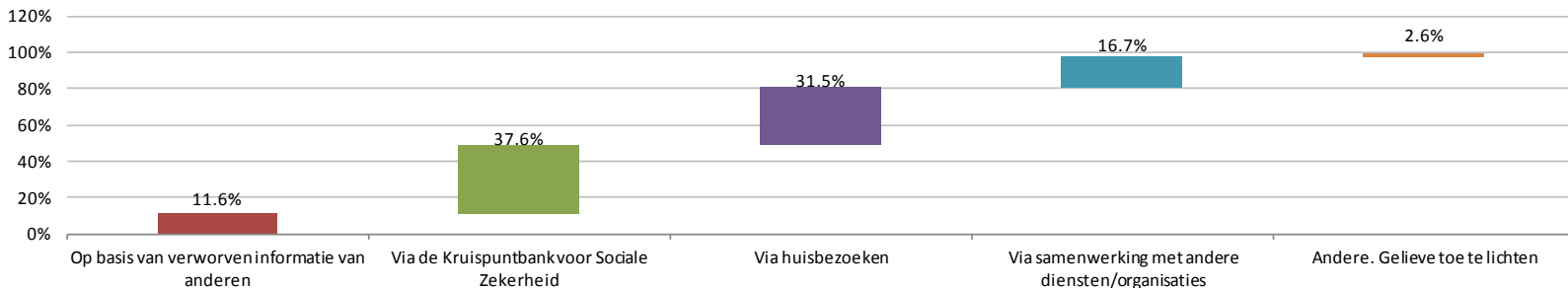
- De hoge kosten die verbonden zijn aan het juridisch proces;
- Het vele werk dat dit met zich meebrengt (zwaar);
- Het OCMW beschikt niet over voldoende bewijsstukken die in aanmerking komen om te worden aanvaard door de Rechtbanken;
- Het OCMW is van mening dat het niet de moeite waard is gezien de lage bedragen.

Daarom worden enkel de dossiers van georganiseerde en aanzienlijke fraude doorgegeven aan het gerecht.

20

Hoe stelt u in het algemeen mogelijke gevallen van fraude vast?

Vraag 21
(N = 234)

In de meerderheid van de gevallen wordt fraude vastgesteld door ofwel een consultatie van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid ofwel door een huisbezoek. Deze twee preventieve maatregelen worden gebruikt in het kader van het sociaal onderzoek om te strijden tegen sociale fraude. In mindere mate wordt fraude vastgesteld op basis van een vermoeden (familie, vrienden, burens, ...) of via een samenwerking met andere diensten/organisaties.

Met betrekking tot deze laatste werd een samenwerking met volgende dienst(en) meermaals aangehaald:

- De gemeente en de politie;
- Tewelkstellingsorganisaties: VDAB, FOREM, ONEM;
- Vakbonden;
- Mutualiteiten;
- Schuldbemiddelingsdiensten;
- Parket;
- Fraude dienst van FOD Economie;
- Gevangenissen.

Wanneer de OCMW's hebben geantwoord "Andere", werden volgende elementen aangebracht:

- Sociale media;
- Scholen;
- Lijst van eigenaren van de Société Wallonne des Eaux.

Wat zijn eventuele moeilijkheden waarmee u geconfronteerd wordt met betrekking tot de detectie van sociale fraude?

194 OCMW's hebben geantwoord op deze vraag.

De aangebrachte moeilijkheden voor de verschillende OCMW's zijn vaak identiek en kunnen worden samengevat in volgende elementen:

- Moeilijkheden om bewijs te leveren– het bewijzen van verklaringen van mensen, het bewijzen van cumulatie van middelen, het bewijzen van zwartwerk, het bewijzen van samenwonen, Bovendien gaat het over het vinden van bewijzen die aanvaardbaar zijn voor de Arbeidsrechtbank die het meest moeilijk zijn;
- Professionele zwijgplicht van de diensten waarmee men wenst samen te werken, alsook de verplichting om het privéleven/waardigheid van de persoon te respecteren;
- Het gebrek aan middelen (personeel) en tijd (voornamelijk maar niet exclusief voor het uitvoeren van huisbezoeken);
- De wettelijke beperkingen en voornamelijk het feit dat de sanctiemogelijkheden met betrekking tot Leefloon beperkt zijn;
- Het gebrek aan toegang tot gegevens en in het bijzonder van bankgegevens, maar ook de vastgestelde moeilijkheden met betrekking tot de Kruispuntbank (bijwerken van de gegevens, geen algemene toegang, ...);
- Het gebrek aan samenwerking met bepaalde diensten waarmee men graag gegevens zou willen uitwisselen (voornamelijk de diensten van de politie, ...);
- Het feit dat de Arbeidsrechtbank terughoudend is om het advies van de OCMW's te volgen en de moeilijke toepassing van het sociaal strafwetboek.

Welke maatregelen zouden volgens u sociale fraude beter kunnen voorkomen en bestrijden ?

163 OCMW's hebben geantwoord op deze vraag.

De belangrijkste thema's en vragen zijn de volgende:

- Ontwikkeling van een informatie-uitwisseling (of een versterking van de huidige uitwisselingen): tussen de OCMW's, met de politie, met het land van origine;
- Ontwikkeling en verbetering van de Kruispuntbank: verhogen van het aantal beschikbare stromen, vergemakkelijken van de toegang, verbeteren van het bijwerken van de gegevens en zijn betrouwbaarheid, geven van opleidingen aangaande het gebruik van de Kruispuntbank;
- Meer menselijke en/of materiële middelen toewijzen aan de OCMW's of het in plaats stellen van een cel die specifiek bevoegd is voor het detecteren van sociale fraude, waarop men beroep kan doen bij twijfelgevallen;
- Oplossen van het erkenningsprobleem van aanvaardbare bewijsstukken door de Arbeidsrechtbank: toestaan van het sociaal onderzoek als bewijsmiddel in het kader van een beroep, voorzien van de mogelijkheid om gebruik te maken van politieonderzoeken, ...;
- Afschaffen van het bankgeheim;
- Verhogen van het aantal huisbezoeken (wat gekoppeld is aan de menselijke middelen) en realiseren van de huisbezoeken buiten de kantooruren;
- Voorzien van betere publieke informatie/sensibilisering over de impact en de risico's in het geval van sociale fraude.

Kwalitatieve Analyse

4.

4.1. Algemene informatie
betreffende het kwalitatief
onderzoek

4.2. Analyse van de resultaten

4.1

Algemene informatie betreffende het kwalitatief onderzoek

Achtergrond

Ter aanvulling van het kwantitatief onderzoek werden 20 OCMW's geselecteerd voor een kwalitatief onderzoek, aan de hand van interviews.

Het doel van deze interviews is om inzicht te bekomen in de manier waarop de OCMW's vorm en betekenis geven aan de strijd tegen sociale fraude. Dit inzicht helpt ons bij het identificeren van aanknopingspunten die de OCMW's kunnen helpen bij het bestrijden en voorkomen van sociale fraude.

Op basis van de verkregen informatie uit de interviews werden aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot het beleid inzake de bestrijding van sociale fraude en optimalisering van de controlestructuren en informatiestromen.

De aanbevelingen werden tijdens een workshop voorgesteld aan 20 andere OCMW's. Tijdens deze ontmoeting kregen de OCMW's de mogelijkheid om hun eventuele opmerkingen ten aanzien van de aanbevelingen te formuleren.

Selectie van de steekproef

Voor de interviews werd een significante steekproef genomen, rekening houdend met de verschillende regio's, provincies, taalgemeenschappen en grootte van de gemeente. Voor de selectie werd gebruik gemaakt van een aselechte gestratificeerde steekproef. Deze methode wordt aangeraden als de populatie die men wenst te bestuderen heterogene kermerken heeft, en men een vermoeden heeft dat dit mogelijk een invloed heeft op de onderzochte parameters.

De populatie wordt ingedeeld in een aantal niet-overlappende klassen of strata. Deze dienen intern homogeen te zijn en onderling voldoende verschillend. Vervolgens wordt uit elke subpopulatie op aselechte wijze een steekproef getrokken. Het voordeel van deze methode is dat u zo de verschillende subpopulaties perfect met elkaar kan vergelijken.

Er werden 20 OCMW's geselecteerd op basis van onderstaande criteria:

Selectie van de steekproef

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geselecteerde OCMW's die uitgenodigd werden voor de interviews en de bijhorende selectiecriteria. Deze selectie werd gevalideerd door het begeleidingscomité van de studie.

Taal	OCMW	Criteria
NL	Antwerpen	Grootte van gemeente
FR	Charleroi	Grootte van gemeente
FR	Brussel	Grootte van gemeente
NL	Gent	Grootte van gemeente
NL	Dendermonde	Regio (1 per provincie)
FR	Havelange	Regio (1 per provincie)
NL	Genk	Regio (1 per provincie)
FR	Daverdisse	Regio (1 per provincie)
FR	Awans	Regio (1 per provincie)
FR	Brunehaut	Regio (1 per provincie)
FR	Woluwe-Saint-Pierre	Regio (1 per provincie)
NL	Mechelen	Regio (1 per provincie)
NL	Ternat	Regio (1 per provincie)
FR	Braine-L'Alleud	Regio (1 per provincie)
NL	Houthulst	Regio (1 per provincie)
NL	Moerbeke-Waas	Aantal fraudegevallen tov aantal dossiers
FR	Doische	Aantal fraudegevallen tov aantal dossiers
FR	Anderlecht	Aantal fraudegevallen tov aantal dossiers
NL	Kruishoutem	Aantal fraudegevallen tov aantal dossiers
FR	Vresse-sur-Semois	Aantal fraudegevallen tov aantal dossiers

Werkwijze

Om de interviews zo efficiënt en doeltreffend mogelijk te laten verlopen, hebben we gedetailleerde vragenlijsten opgesteld op maat van de geselecteerde OCMW's. Deze vragenlijsten werden gebaseerd op de resultaten uit het kwantitatieve deel van de studie. De basisvragenlijst voor het kwalitatieve luik werd goedgekeurd door het begeleidingscomité van 30 augustus 2013.

De interviews werden uitgevoerd met de respondenten van de vragenlijst die verwerkt zijn in de kwantitatieve analyse zoals eerder besproken. Deze interviews zijn oriënterende gesprekken die ons meer informatie en inzichten verschaffen in de functies, verantwoordelijkheden en manier van werken van de diensten binnen de OCMW's die te maken hebben met sociale fraude. Daarnaast dienden deze interviews om een goed beeld te bekomen van wat de betreffende OCMW's meemaken inzake sociale fraude (welke soorten, recidive, bedragen, ...) en welke middelen ze ter beschikking hebben om sociale fraude te vermijden en/of bestrijden.

4.2 Analyse van de resultaten

Algemene bevindingen

Proces en Procedures

De manier waarop de OCMW's georganiseerd zijn, de manier van werken, het invullen van functies en verantwoordelijkheden verschilt sterk van OCMW tot OCMW en is blijkbaar vooral een functie van grootte van het OCMW. Deze verschillen hebben uiteraard ook effect op het fraudebeleid van het OCMW.

Het proces van aanvraag tot uitkering/toekenning van steun loopt in grote mate gelijk bij de verschillende OCMW's. Echter de invulling van de functies binnen dit proces gebeurt niet altijd op dezelfde manier. Zo is er bij sommige OCMW's een duidelijk onderscheid tussen administratief personeel en de maatschappelijke assistenten terwijl bij andere deze afbakening minder prominent is.

Bij het overgrote deel van de OCMW's zijn de processen en procedures niet vastgelegd in een geschreven handleiding. Dit heeft als gevolg dat er geen richtlijnen zijn vastgelegd voor het uitvoeren van essentiële controleactiviteiten in het kader van bijvoorbeeld het uitvoeren van een huisbezoek, het consulteren van de beschikbare stromen in de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid, de verdere opvolging van de aanvraag, etc.

Dit resulteert in een niet uniforme behandeling van de aanvragen en het niet-systematisch uitvoeren van noodzakelijke controles. Echter een kleine minderheid van de geïnterviewde OCMW's hebben wel gedetailleerd uitgeschreven procedures (draaiboek of vademecum) met relevante checklists die de maatschappelijke assistenten ondersteunen bij de uitvoering van de opgelegde controles. Deze vademecums zijn interne documenten opgesteld op eigen initiatief van de OCMW's in functie van de geldende wetgeving. Bij kleinere OCMW's kunnen we spreken van een meer informele manier van werken.

Bovendien is uit de interviews gebleken dat een formele opleiding van de medewerkers van het OCMW niet altijd voorzien wordt. In de OCMW's waar dit wel geval was, werd er geen, of in zeer beperkte mate, specifieke aandacht besteed aan het thema "sociale fraude".

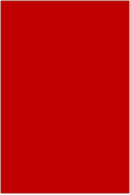

Algemene bevindingen

Rapporteringssysteem

Er is geen uniform computerprogramma uitgerold naar alle OCMW's om de aanvragen tot steun te registreren. De meeste OCMW's maken wel gebruik van een computerprogramma, al dan niet op maat gemaakt, om het proces van aanvraag tot uitkering te ondersteunen. Er zijn echter wel kleine OCMW's die geen gebruik maken van een computerprogramma, maar de aanvragen volledig op papier behandelen.

Het gebrek aan een uniform en uitgebreid rapporteringssysteem maakt het moeilijk om gegevens bij te houden aangaande aanvragen, weigeringen, redenen tot weigering, gevallen van sociale fraude, etc. De meeste OCMW's hebben daarom een beperkt zicht op het aantal gevallen van sociale fraude en zijn niet in staat hier exacte cijfers over te rapporteren. Op deze manier is het ook niet mogelijk om sociale fraude op hoger niveau te monitoren.

Algemene bevindingen

Fraudebeleid

De definitie van sociale fraude wordt niet overal op dezelfde manier geïnterpreteerd. De meeste OCMW's spreken van sociale fraude zodra er foutieve en/of misleidende informatie verschaft is teneinde onrechtmatig een uitkering te genieten. Er wordt echter niet altijd een onderscheid gemaakt op basis van het intentioneel karakter van fraude.

Sociale dienstverlening is de hoofdtaak van de OCMW's, het voorkomen en bestrijden van sociale fraude is echter geen hoofdtaak. Veel OCMW's hebben aangegeven dat de meerderheid van hun maatschappelijke assistenten moeite heeft met het combineren van hun functie als hulpverlener met een taak als "controleur". Deze OCMW's gaan ervan uit dat indien de procedures gevolgd worden, gevallen van sociale fraude automatisch boven water komen.

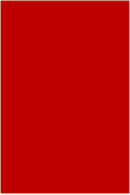
Zoals al eerder aangehaald, zijn er grote verschillen in het fraudebeleid wanneer we verschillende OCMW's met elkaar vergelijken. Slechts een aantal grote OCMW's hebben een team specifiek toegewijd aan het bestrijden van sociale fraude, de zogenaamde "fraude cel" of "inspectiedienst". De meeste kleine OCMW's zijn echter van mening dat het oprichten van zo een cel/dienst of het aanstellen van een centraal aanspreekpunt betreffende sociale fraude overbodig is. Ze zijn van mening dat de kosten voor het inrichten van zo een cel of het aanstellen van een centraal aanspreekpunt niet gecompenseerd kunnen worden door de eventuele baten omdat sociale fraude bij deze kleine OCMW's slechts in beperkte mate voorkomt.

Algemene bevindingen

Huisbezoek

Één van de belangrijkste controlemaatregelen in het kader van sociale fraude is het huisbezoek. Bij het overgrote deel van de geïnterviewde OCMW's worden deze huisbezoeken systematisch uitgevoerd voor alle aanvragen en herhaald na een vastgelegde termijn of naar aanleiding van bepaalde vermoedens. Hoe diepgaand deze onderzoeken zijn is sterk afhankelijk van OCMW tot OCMW en ook afhankelijk van de ervaring, het karakter, en de visie van de maatschappelijke assistent die het huisbezoek aflegt.

Bovendien is het niet evident om de werkelijke feiten vast te stellen (bijv. verzwegen samenwoning) en bewijzen hieromtrent te vergaren. Daarom hebben verschillende OCMW's aangegeven dat er een noodzaak is aan duidelijke richtlijnen omtrent de uitvoering van een huisbezoek zodat zoveel mogelijk informatie verzameld kan worden die nuttig kan zijn in het onderzoek. Onverwachte huisbezoeken worden door sommige OCMW's uitgevoerd in bepaalde gevallen (bijvoorbeeld bij vermoedens van fraude) en deze leiden vaak tot nuttige informatie. Deze praktijk wordt echter niet toegepast bij alle OCMW's. Veel OCMW's hebben aangegeven dat dit te wijten is aan de hoge werkdruk van de maatschappelijke assistenten.

Algemene bevindingen

Consultatie van Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid

Een ander belangrijk instrument om sociale fraude te vermijden en te bestrijden is de consultatie van de informatiestromen die aangeboden worden door de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid. Er zijn meer dan 10 verschillende stromen consulteerbaar in de Kruispuntbank, maar deze zijn niet allemaal gekend en/of beschikbaar voor alle OCMW's. Een aantal van de geïnterviewde OCMW's hebben aangegeven dat dit te wijten is aan budgettaire beperkingen. Voor wat betreft de relevantie van de verschillende stromen zijn tegenstrijdige meningen genoteerd. Sommige OCMW's hebben ook aangegeven dat de informatie in de Kruispuntbank niet altijd tijdig geactualiseerd wordt.

Bovendien hebben verschillende OCMW's aangegeven dat de informatie die ze uit de Kruispuntbank kunnen halen niet toereikend is voor het detecteren van sociale fraude. Zo kunnen bijvoorbeeld de bedragen die een individu ontvangt van de mutualiteit niet geconsulteerd worden in de Kruispuntbank. Om deze informatie te bekomen, dient de maatschappelijk assistent contact op te nemen met de desbetreffende instelling. Dit is een omslachtig proces dat de hulpverlening vertraagt en de werkdruk verhoogt.

Algemene bevindingen

De maatschappelijke assistent

Veel OCMW's hebben aangegeven dat er een hoge werkdruk heerst bij hun maatschappelijk assistenten. Deze hoge werkdruk kan een negatieve impact hebben op het uitvoeren van een grondig sociaal onderzoek. Aangezien de controlemaatregelen tegen sociale fraude verweven zijn in dit sociaal onderzoek is dit een belangrijk pijnpunt.

Veel OCMW's hebben de problematiek van het statuut van de maatschappelijk assistenten aangekaart. De maatschappelijk assistent is beperkt in zijn bevoegdheid bij de uitvoering van zijn taken. Zo heeft de maatschappelijk assistent bijvoorbeeld niet de opdracht om van andere organisaties of instanties bijkomende informatie af te dwingen in het kader van het sociaal onderzoek. Tenslotte, kampt de maatschappelijke assistent met de problematiek om de nodige bewijslast aan te leveren om sociale fraude te bewijzen.

Aanbevelingen

5.

Aanbevelingen

Op basis van de verkregen informatie uit de interviews werden aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot het toekomstig beleid inzake bestrijding van sociale fraude en optimalisering van de controlestructuren en informatiestromen.

Ook de resultaten van het kwantitief onderzoek werden mee in acht genomen. Alle aanbevelingen die verder worden besproken, hebben tot doel een betere en kwalitatieve dienstverlening van de OCMW's te bewerkstelligen en zo sociale fraude te bestrijden.

Het is de wettelijke opdracht van de OCMW's maatschappelijke dienstverlening te verzekeren zodat iedereen een menswaardig leven kan leiden. De eerste opdracht van de OCMW's is dus individuele hulpverlening. Hiertoe is een goed sociaal onderzoek naar de leefsituatie en de behoeften van de cliënt essentieel. OCMW's werken echter binnen een wettelijk kader met rechten én plichten voor de cliënten. Maatschappelijke dienstverlening is niet onvoorwaardelijk. Cliënten goed voorlichten over de voorwaarden die aan de dienstverlening verbonden zijn behoort dus eveneens tot het sociaal onderzoek en is een eerste stap in het handhaven van de eigen regelgeving. In die zin zit het aspect controle ingebakken in het sociaal onderzoek en leidt een beter sociaal onderzoek tot betere handhaving. De kwaliteit van dit sociaal onderzoek verbeteren leidt bijgevolg niet alleen tot een beter maatschappelijk werk, maar ook tot betere preventie en detectie van mogelijke misbruiken of sociale fraude.

Verbeteren van sociaal onderzoek door:

1. Uniform registratiesysteem / computersysteem / digitalisering
2. Richtlijnen / geschreven procedure / uniforme methodologie
3. Opleiding rond sociale fraude
4. Verbeteren/uitbreiden van informatiestromen
5. Kwaliteit van het sociaal onderzoek
6. Sensibilisering van het doelpubliek
7. Een centraal aanspreekpunt betreffende sociale fraude
8. Regionaal overleg/samenwerking tussen OCMW's verbeteren
9. Maatregelen vastleggen in geval van bewezen sociale fraude

1.

Uniform registratiesysteem / computersysteem / digitalisering

Vaststelling

OCMW's behandelen al hun aanvragen voor maatschappelijke hulp volgens hun eigen procedures, in een informaticasysteem dat van hen zelf is. Hoewel de systemen werden afgestemd op vraag van de OCMW's, bestaan er verschillende systemen aangezien de IT-bedrijven en de systemen zelf niet gestandaardiseerd zijn. In een aantal OCMW's gebeurt de behandeling van een aanvraag nog op papier.

Gevolg

Het gebrek aan een uniform en uitgebreid rapporteringssysteem maakt het moeilijk om gegevens bij te houden aangaande aanvragen, weigeringen, reden tot weigering, gevallen van sociale fraude, etc. De meeste OCMW's hebben daarom een beperkt zicht op het aantal gevallen van sociale fraude en zijn niet in staat hier exacte cijfers over te rapporteren. Op deze manier is het ook niet mogelijk om op een efficiënte manier sociale fraude op een hoger niveau (bijvoorbeeld vanuit de POD MI) op te volgen en/of te onderzoeken.

Aanbeveling

We raden aan om de mogelijkheid te onderzoeken om te investeren in het ontwikkelen van een uniform registratiesysteem voor OCMW's. Het te ontwikkelen systeem moet de OCMW's toelaten om alle gegevens te encoderen, met name gegevens betreffende het aantal aanvragen, het aantal weigeringen, eventuele gevallen van fraude en het type fraude. Dit zal toelaten om het totale proces betreffende de aanvraag voor vergoeding te ondersteunen, om een betere visie te krijgen op de preventie en bestrijding van sociale fraude en dus ook om pertinente en noodzakelijke controles op te zetten. In deze context is het eventueel mogelijk te opteren voor een Webapplicatie waardoor men over een gecentraliseerd gegevensbestand zal kunnen beschikken (bijvoorbeeld op het vlak van POD maatschappelijke integratie).

In het tijdperk van verregaande digitalisering, lijkt het ons ook nuttig om over te gaan naar een volledig elektronisch dossierbeheer om zowel de efficiëntie als de toegankelijkheid te bevorderen. Een eenvormig elektronisch dossier dat door alle OCMW's op dezelfde wijze gehanteerd wordt zou de OCMW-sector in staat stellen een goed beeld te geven van het profiel van de OCMW-cliënten en van de zeer brede dienstverlening die de OCMW's aan hun cliënten verlenen. Een dienstverlening die veel breder is dan het louter verschaffen van een leefloon of financiële steun maar het resultaat is van een brede aanpak die aandacht heeft voor alle problemen waarmee cliënten geconfronteerd worden en die ertoe leidt dat de cliënten terug geïntegreerd worden in de samenleving. Deze aanpak zou heel wat beleidsinformatie opleveren, in de eerste plaats voor de OCMW's zelf.

2.

Nood aan richtlijnen / geschreven procedure / uniforme methodologie

Vaststelling

Bij het overgrote deel van de OCMW's zijn de processen en procedures niet vastgelegd in een geschreven handleiding. Dit heeft als gevolg dat er geen richtlijnen zijn vastgelegd voor het uitvoeren van belangrijke werkzaamheden in het kader van bijvoorbeeld het uitvoeren van een huisbezoek, het consulteren van de beschikbare stromen in de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid, de verdere opvolging van de aanvraag, etc.

Gevolg

Dit resulteert in een niet uniforme behandeling van de aanvragen en het niet consistent uitvoeren van wettelijk verplichte controles. Een goed voorbeeld hiervan is de uitvoering van het huisbezoek. Elk huisbezoek is allereerst bedoeld om na te gaan welke noden er zijn. Indien de echte noden gedetecteerd zijn, is onmiddellijk geweten welke diensten geleverd moeten worden en zo kan men indirect ook sociale fraude tegengaan. Belangrijk is wel op te merken dat de maatschappelijk assistent niet goed weet hoe diepgaand dit huisbezoek moet zijn, aangezien men zich in de persoonlijke levensfeer bevindt.

Aanbeveling

Er dient een beter en duidelijker kader gecreëerd te worden met minimale vereisten betreffende het interne controle systeem bij OCMW's. Dit kader, dat een uniforme methodologie uitvaardigt betreffende processen en procedures, dient aangereikt te worden vanuit de POD MI, met respect voor de autonomie van de verschillende OCMW's. De OCMW's kunnen dit kader vertalen in een lokaal intern controle systeem in functie van de geldende wetgeving en met duidelijke richtlijnen betreffende het sociaal onderzoek. Zo kan men bijvoorbeeld checklists opstellen die de maatschappelijk assistent ondersteunen bij de uitvoering van hun dagdagelijkse taak en van de opgelegde controles ter preventie van sociale fraude. Er dient ook voldoende aandacht besteed te worden aan duidelijke richtlijnen betreffende het rapporteringsproces wanneer men een vermoeden van fraude heeft en de noodzakelijk te nemen maatregelen in het geval dat fraude wordt vastgesteld. Bovendien kan men van dit systeem ook gebruik maken om bijkomende aandacht te richten op de bestrijding van sociale fraude door bijvoorbeeld bij elke belangrijke stap in de procedure de signalen en/of aanwijzingen van sociale fraude aan te reiken.

3.

Nood aan opleiding rond sociale fraude

Vaststelling

Uit de interviews is gebleken dat een formele opleiding van de medewerkers van het OCMW niet altijd voorzien wordt. In de OCMW's waar dit wel het geval was, werd er geen of in zeer beperkte mate specifieke aandacht besteed aan het thema "sociale fraude". Bovendien is ook gebleken dat de definitie van sociale fraude niet overal op dezelfde manier geïnterpreteerd wordt. De meeste OCMW's spreken van sociale fraude zodra er foutieve en/of misleidende informatie verschaft werd teneinde onrechtmatig van een uitkering te genieten. Er wordt echter niet altijd een onderscheid gemaakt op basis van het intentioneel karakter van fraude.

Gevolg

Het gebrek aan een diepgaande en relevante opleiding van de maatschappelijk assistent kan de kwaliteit van het sociaal onderzoek aantasten. Dit zal op zijn beurt weerslag hebben op de tijdige preventie en detectie van sociale fraude. Bovendien kan een verkeerde interpretatie van sociale fraude resulteren in een verkeerde afhandeling en/of opvolging van de betreffende dossiers en eventueel verkeerd sanctioneren.

Aanbeveling

Het uitvaardigen van een duidelijk kader betreffende het interne controle systeem bij OCMW's (zie aanbeveling 2 hierboven) met duidelijke richtlijnen, dient gepaard te gaan met het uitrollen van een opleidingsprogramma voor alle maatschappelijk assistenten. Dit opleidingsprogramma heeft in eerste instantie tot doel de kwaliteit van het sociaal onderzoek te verbeteren. In dat kader moet er ook aandacht besteed worden aan de preventieve werking van het sociaal onderzoek als stap in een degelijk handhavingsbeleid. Maatschappelijk assistenten moeten nagaan of hun cliënten aan de toekenningsvoorwaarden beantwoorden voor het bekomen van de maatschappelijke hulp op het moment van de aanvraag en zolang ze op een uitkering een beroep doen; cliënten mogen weten dat aan het niet-respecteren van deze voorwaarden bij de wet voorziene sancties gekoppeld zijn. Maatschappelijk assistenten moeten opgeleid worden om dergelijke boodschappen klaar en duidelijk en op voorhand aan hun cliënten mee te delen, zodat ze preventief werken. Het opleidingsprogramma dient eveneens informatie aangaande de te nemen maatregelen in het geval dat fraude wordt vastgesteld te bevatten en de mogelijke samenwerkingsverbanden met sleuteldiensten van de sociale inspectie.

4.

Verbeteren/uitbreiden van informatiestromen

Vaststelling

Een belangrijk instrument om sociale fraude te vermijden en te bestrijden is de consultatie van de informatiestromen die aangeboden worden door de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid. Er zijn meer dan 10 verschillende stromen consulteerbaar in de Kruispuntbank, maar deze zijn niet allemaal gekend en/of beschikbaar voor alle OCMW's. Bovendien hebben verschillende OCMW's aangegeven dat de informatie die ze uit de Kruispuntbank kunnen halen niet altijd toereikend is voor de preventie en detectie van sociale fraude.

Gevolg

Indien de informatie die nodig is voor het uitvoeren van het sociaal onderzoek niet beschikbaar is of niet toereikend is voor de preventie en detectie van sociale fraude, kan dit resulteren in het falen van de strijd tegen sociale fraude.

Aanbeveling

Het consulteren van deze informatiestromen is een belangrijke procedure tijdens het uitvoeren van het sociaal onderzoek. Om de kwaliteit van dit sociaal onderzoek te verbeteren raden we dan ook aan om verder te investeren in het uitbreiden en/of verbeteren van deze informatiestromen, die dan op een efficiëntere en effectievere manier kunnen bijdragen aan de preventie en detectie van sociale fraude.

We raden ook aan om alle beschikbare informatiestromen open te stellen naar alle OCMW's.

Bijna alle geïnterviewde OCMW's hebben aangegeven dat het uitbreiden van de informatiestromen van de Kruispuntbank met internationale stromen (dit zijn informatiestromen betreffende inkomens, vermogen, uitkeringen,... in het buitenland ontvangen) en bankenkadaster (een database waar de OCMW's zouden kunnen nagaan welke rekeningen een client heeft bij welke banken) zeer nuttig zou zijn in het kader van het sociaal onderzoek. We bevelen aan te onderzoeken in welke mate dit mogelijk is en welke alternatieven kunnen ontwikkeld worden om aan deze behoefte te voldoen.

5.

Kwaliteit van het sociaal onderzoek

Vaststelling

Het uitvoeren van een kwalitatief sociaal onderzoek is een belangrijk aspect van de sociale dienstverlening van de OCMW's. Bovendien zijn de controlemaatregelen tegen sociale fraude in grote mate verweven met het sociaal onderzoek dat de maatschappelijk assistent verplicht dient uit te voeren voor elke aanvraag. In de strijd tegen sociale fraude is de kwaliteit van de uitvoering van dit sociaal onderzoek van zeer groot belang en dient daarom streng bewaakt te worden. Veel OCMW's hebben aangegeven dat er een hoge werkdruk heerst bij hun maatschappelijke assistenten, die ten koste gaat van de kwaliteit van het sociaal onderzoek.

Gevolg

Deze hoge werkdruk kan een negatieve impact hebben op het uitvoeren van een grondig sociaal onderzoek. In sommige OCMW's werd zelfs aangegeven dat omwille van de hoge werkdruk de huisbezoeken niet altijd plaatsvinden. In het kader van de strijd tegen sociale fraude is dit een belangrijk pijnpunt.

Aanbeveling

We benadrukken hier nogmaals het belang van een gemeenschappelijke methodologie en duidelijke richtlijnen hieromtrent zoals al eerder beschreven onder aanbeveling 2. Echter achten we het ook nuttig om te onderzoeken of het aangewezen is bijkomende maatregelen te nemen om de kwaliteit van de individuele dossiers te verbeteren. Een goede praktijk is bijvoorbeeld een regelmatige dossierswissel invoeren waarbij de individuele dossiers van eigenaar veranderen zodat er met een frisse blik of vanuit een ander oogpunt kan naar gekeken worden. Men dient echter wel de nodige aandacht te besteden aan de vertrouwensband die opgebouwd is met de maatschappelijk assistent.

Een andere goede praktijk om de negatieve impact van de hoge werkdruk te verminderen of uit te sluiten is het beperken van het aantal dossiers dat toegewezen wordt aan een maatschappelijk assistent zodat er een aanvaardbare werklast voor alle maatschappelijk assistenten kan gegarandeerd worden.

6.

Sensibilisering van het doelpubliek

Vaststelling

Een aantal OCMW's hebben aangegeven dat het belangrijk is dat het doelpubliek voldoende gesensibiliseerd wordt aangaande sociale fraude en de eventuele sancties die daaraan verbonden zijn. Eén van de geïnterviewde OCMW's heeft zelf het initiatief genomen om haar cliënten voldoende op de hoogte te stellen van hun rechten en plichten zodat ze zich achteraf niet kunnen beroepen op onwetendheid in geval van vermoedens van fraude. Hiertoe organiseren ze regelmatig infosessies in verschillende talen waarin ook sociale fraude en de eventuele gevolgen daarvan aan bod komen.

Gevolg

Indien het doelpubliek niet voldoende gesensibiliseerd en/of geïnformeerd wordt over de voorwaarden van de OCMW-dienstverlening en de mogelijke sancties bij niet-naleving van deze voorwaarden, gaat het preventieve effect van een duidelijke en goede voorlichting naar de cliënten verloren. Bovendien kunnen de cliënten zich eventueel beroepen op onwetendheid en zo een sanctie ontlopen.

Aanbeveling

We raden aan om na te gaan op welke manier het doelpubliek verder kan gesensibiliseerd worden als preventiemaatregel tegen sociale fraude. Als goede praktijk stellen we voor dat de maatschappelijk assistent, wanneer hij/zij het sociaal onderzoek aanvangt, start met het duidelijk informeren van de cliënt aangaande zijn/haar rechten en plichten. Hij/zij zal de aanvrager aanmoedigen om in alle transparantie informatie te verstrekken met betrekking tot zijn behoefte en hem/haar duidelijk maken dat de verstrekte gegevens zullen worden gecontroleerd in het kader van het sociaal onderzoek via de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid. Het informatie en sensibiliseringssysteem moet tweeledig zijn: een globaal systeem dat gemeenschappelijk is voor alle OCMW's (we verwijzen hiervoor naar aanbeveling 2, waarin we stellen dat duidelijke, uniforme richtlijnen dienen te worden uitgevaardigd) en een lokaal systeem dat aangepast is aan de lokale gebruiken en aan de betrokken personen zodat een maximale doordringing van het bericht gegarandeerd wordt.

7.

Nood aan een centraal aanspreekpunt betreffende sociale fraude

Vaststelling

Er zijn grote verschillen in het fraudebeleid wanneer we verschillende OCMW's met elkaar vergelijken. We kunnen bovendien stellen dat de focus van de OCMW medewerkers voornamelijk ligt bij de sociale dienstverlening en niet bij het pro-actief bestrijden van sociale fraude. Toch hebben enkele grote OCMW's wel gespecialiseerde cellen of diensten opgericht die zich bezighouden met het onderzoeken van sociale fraude. De betreffende OCMW's zijn van mening dat deze cellen in de praktijk een grote meerwaarde leveren in de strijd tegen sociale fraude.

Gevolg

Indien de kennis en ervaring betreffende de aanpak van sociale fraude niet voldoende aanwezig is in de OCMW's en men zich niet kan beroepen op een specialist ter zake, kan dit tot gevolg hebben dat sociale fraude niet voldoende aangepakt wordt. Bovendien kan dit ook resulteren in een verkeerde afhandeling en/of opvolging van eventuele fraude dossiers.

Aanbeveling

Omwille van financiële en praktische bezwaren is het niet wenselijk om in elk OCMW een cel of dienst op te richten die zich met sociale fraude bezig houdt. Het kan wel interessant zijn om een centraal aanspreekpunt in te richten. Het centraal aanspreekpunt zou in de POD Maatschappelijke Integratie worden vastgesteld. Dit aanspreekpunt zal geen individuele dossiers van vermoedelijke sociale fraude in de OCMW's onderzoeken, maar wel optreden als een soort van kenniscentrum waarop OCMW's een beroep kunnen doen. Momenteel fungeert de POD MI als het centraal aanspreekpunt voor expertise, maar uit de interviews is gebleken dat dit niet toereikend is. Daarom raden we aan te onderzoeken waarom dit het geval is en in welke mate men de afstand tussen de OCMW's en de POD MI eventueel kan verkleinen.

Dit aanspreekpunt neemt een adviserende rol op zich en voorziet de OCMW's van beste praktijken aangaande preventie en detectie van sociale fraude. Bovendien kan ze een belangrijke rol spelen in het verder aansterken van het fraudebewustzijn. Ten slotte, is het aanspreekpunt eveneens bevoegd voor het in plaats stellen van samenwerkingsverbanden met andere bevoegde inspectiediensten (zoals de sociale inspectiediensten) als dit relevant zou blijken.

8.

Supra-lokaal overleg/samenwerking tussen OCMW's verbeteren

Vaststelling

Uit de interviews met de verschillende OCMW's is gebleken dat er nood is aan een beter supra-lokaal overleg met andere OCMW's. Zoals eerder aangehaald, zijn er grote verschillen in fraudebeleid wanneer we verschillende OCMW's met elkaar vergelijken: sommige OCMW's worden ervaren als zijnde strenger dan andere. Momenteel is er wel een overleg, maar dit wordt ervaren als te beperkt.

Gevolg

Het gebrek aan een goed en regelmatig regionaal overleg of samenwerking tussen de verschillende OCMW's kan resulteren in het verloren gaan van belangrijke en relevante informatie en ervaring betreffende de preventie en detectie van sociale fraude.

Aanbeveling

We raden aan om te onderzoeken in welke mate het reeds bestaande supra-lokaal overleg kan verbeterd en/of uitgebreid worden om de samenwerking tussen de verschillende OCMW's te versterken in de strijd tegen sociale fraude. Op deze manier kunnen ervaringen, beste praktijken en eventuele pijnpunten betreffende de preventie en detectie van sociale fraude op een regelmatige en efficiënte manier gedeeld worden.

9.

Maatregelen vastleggen in geval van bewezen sociale fraude

Vaststelling

Ondanks alle vastgelegde preventiemaatregelen en de optimale werking hiervan, doen bepaalde fraudegevallen zich nog steeds voor en glippen zo door de mazen van het net.

Gevolgen

Fraudegevallen moeten worden vastgesteld en vereisen opvolging en een verdere behandeling.

Aanbeveling

Wanneer gevallen van fraude worden vastgesteld en bewezen, ondanks de voorzorgsmaatregelen die reeds in voege zijn, is het belangrijk om op een adequate manier te reageren op sociale fraude. Meer nog:

- maatregelen nemen conform de wetgeving, meer bepaald maatregelen die in lijn liggen met art. 30 & 31 van de wet van 26 mei 2002;
- samenwerkingen verwezenlijken tussen sociale inspectiediensten, andere sociale zekerheidsdiensten of andere administratieve autoriteiten;
- de overweging maken om gerechtelijke procedures te initiëren.

Zoals vermeld in de aanbeveling n°7, moet de POD Maatschappelijke Integratie een belangrijke rol spelen in de ondersteuning van de inspanningen van de OCMW's, hen hierin te begeleiden en raad te geven in het kader van de samenwerkingen tussen de sociale inspectiediensten en andere administratieve diensten, etc. De POD moet ook lessen trekken uit de vastgestelde fraudes om zo haar kennis te verbreden over sociale fraude en na te denken over structurele maatregelen die geïmplementeerd kunnen worden om gelijkaardige fraude te vermijden.

Overzichtstabel

De bovenstaande aanbevelingen zullen onvermijdelijk een impact hebben op het vlak van tijdsbesteding en financiële middelen die in aanmerking moeten genomen worden. De onderstaande tabel geeft een schematisch overzicht van het belang, de geraamde kosten en de geschatte tijdsbesteding voor de uitvoering van de verschillende aanbevelingen.*

Aanbevelingen	Prioriteit	Kostprijs	Tijd
1. Uniform registratiesysteem / computersysteem / digitalisering		\$\$\$	
2. Richtlijnen / geschreven procedure / uniforme methodologie		\$	
3. Opleiding rond sociale fraude		\$\$	
4. Verbeteren/uitbreiden van informatiestromen		\$\$\$	
5. Kwaliteit van het sociaal onderzoek		\$\$\$	
6. Sensibilisering van het doelpubliek		\$	
7. Een centraal aanspreekpunt betreffende sociale fraude		\$	
8. Regionaal overleg/samenwerking tussen OCMW's verbeteren		\$	
9. Maatregelen vastleggen in geval van sociale fraude		\$	

Legende: Hoge prioriteit Gemiddelde prioriteit Lage prioriteit
 \$\$\$ Hoge kostprijs \$\$ Gemiddelde kostprijs \$ Lage kostprijs
 Trage implementering Gemiddelde implementerings-tijd Snelle implementering

* Dit is een schatting gemaakt a priori op basis van de informatie die we op dit moment hebben en niet het resultaat van een gedetailleerde analyse van de verschillende maatregelen die elk van de aanbevelingen impliceert. Dergelijke analyse ligt buiten de reikwijdte van het mandaat van PwC voor deze opdracht.

Conclusie

De studie heeft aangetoond dat, op basis van het geanalyseerde staal, sociale fraude binnen OCMW's beperkt is. Het betreft hier, volgens de ontvangen antwoorden van de OCMW's op de online vragenlijst, ongeveer 4,59% van de begunstigden van een leefloon, 4,62% van de begunstigden van een equivalent leefloon en 1,72% van de begunstigden van medische hulp.

Zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve analyse, die in het kader van deze studie werden uitgevoerd, hebben het belang aangetoond van het preventieve werk dat wordt gedaan. Het sociaal onderzoek, en meer bepaald het huisbezoek en de consultatie van de Kruispuntbank, vormt een zeer waardevol element om sociale fraude te voorkomen en te bestrijden.

In het bijzonder blijkt de Kruispuntbank een essentieel instrument te zijn voor de OCMW's. Echter, investeringen dienen gerealiseerd te worden om de betrouwbaarheid, de updates en de beschikbaarheid van de stromen te verbeteren. Onafhankelijk van enige andere overwegingen (zoals het respect voor het privéleven) zou een verhoging van de toegang voor de OCMW's tot de nieuwe stromen zeer nuttig zijn, in het bijzonder de stromen met betrekking tot bankgegevens, fiscale gegevens en gegevens uit het buitenland.

In het algemeen zijn de gegevens nog te zeer gespreid en bestaat er geen systematische opvolging en archivering die toelaat om een precies en gecentraliseerd beeld aangaande sociale fraude op te stellen, dit geldt eveneens voor het aantal sociale steunaanvragen, het aantal weigeringen, de reden van weigering en alle andere informatie die zouden toelaten om zich beter te richten op het belang van de noden en eventuele misbruiken. In de toekomst is er een behoefte om te beschikken over een registratiesysteem dat toelaat om op een globale manier de evoluties in aanvragen en fraude op te volgen zodat in het voorkomend geval aangepaste maatregelen kunnen worden genomen.

Ten slotte is het zeer belangrijk te vermelden dat de strijd tegen sociale fraude niet mag gezien worden als een doel op zichzelf, maar eerder en alleen als een middel om te verzekeren dat de sociale steun wordt toegekend aan degene die het werkelijk nodig hebben, in overeenstemming met het wettelijk kader en in een context van budgettaire schaarste. In dit opzicht is een verbetering van het preventieve aspect en een optimalisatie van de strijd tegen sociale fraude realiseerbaar en maakt het deel uit van de aanbevelingen die zijn voorgesteld in deze studie. Echter, deze aanbevelingen vragen onvermijdelijk bijkomstige financiële en/of personeelsmiddelen. Er dient ook op gelet te worden dat de administratieve last van de maatschappelijk assistent niet te zwaar wordt, aangezien het haar/zijn hoofdtaak blijft om sociale steun te bieden aan degene die het nodig hebben.

Sociale Fraude bij OCMW's

Onderwerp: Sociale Fraude bij OCMW's

Geachte,

We wensen u te danken voor uw deelname aan deze vragenlijst, die is opgesteld in het kader van een studie gerealiseerd door PwC op vraag van de POD Maatschappelijke Integratie en onze Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie, Maggie De Block. Deze studie heeft als doel om, via een uitgebreide methodologie, objectieve resultaten en cijfergegevens te verzamelen aangaande de preventie van en, in het voorkomend geval, de strijd tegen sociale fraude bij OCMW's en om goede praktijken te identificeren die hieromtrent worden ondernomen door OCMW's.

Om verkeerde interpretatie aangaande deze studie te vermijden, is het belangrijk om te vermelden dat deze studie absoluut niet uitgaat van de veronderstelling dat er sociale fraude bestaat. Maar dat deze, in tegenstelling, gericht is op het onder de aandacht brengen van dit gevoelig thema.

Het doel van deze studie is de POD Maatschappelijke Integratie helpen om een beter zicht te krijgen aangaande de realiteit voor OCMW's in het kader van rekening te kunnen houden met de moeilijkheden waarmee medewerkers van OCMW's worden geconfronteerd in hun dagelijkse taken en, in de mate van het mogelijke, om adequate maatregelen op te stellen om dit in de toekomst te voorkomen.

De antwoorden die door u worden aangeleverd, zullen vertrouwelijk behandeld worden en in volledige anonimiteit. We willen hierbij benadrukken dat de resultaten zullen worden geaggregeerd op een dergelijke manier dat het onmogelijk zal zijn om een OCMW-kantoor in het bijzonder te identificeren in de resultaten.

We willen u alvast bedanken voor uw deelname aan deze vragenlijst.

*

Voor welke gemeente is uw OCMW verantwoordelijk:

TECHNISCHE OPMERKING

1/ Met betrekking tot de procentuele inschattingen die worden gevraagd:

In onze vragenlijst zijn een aantal vragen opgenomen die een procentuele inschatting van u vragen:

- We zijn bewust dat u niet altijd de mogelijkheid heeft om een exact cijfer aan te geven, en dat het daarom in dergelijke gevallen om een raming/inschatting gaat.
- Graag willen we u vragen om niet het teken % te gebruiken en dus enkel het cijfer aan te geven. Bijvoorbeeld, 30 in plaats van 30%.
- Graag willen we u vragen om gehele getallen aan te geven en dus geen decimalen. Bijvoorbeeld, 7 in plaats van 6,5.

2/ Met betrekking tot de bedragen in EUR en de aantallen die worden gevraagd:

In onze vragenlijst zijn een aantal vragen opgenomen die een bedrag in EUR en/of een aantal van u vragen:

- We zijn bewust dat u niet altijd de mogelijkheid heeft om een exact cijfer aan te geven, en dat het daarom in dergelijke gevallen om een raming/inschatting gaat.
- Graag willen we u vragen om niet het teken "EUR" te gebruiken en dus enkel het cijfer aan te geven. Bijvoorbeeld 20000 in plaats van 20000 EUR.
- Graag willen we u vragen om niet een "." te gebruiken om de duizendtallen aan te geven. Bijvoorbeeld 142000 in plaats van 142.000.
- Graag willen we u vragen om gehele getallen aan te geven en dus geen decimalen. Bijvoorbeeld, 6 in plaats van 6,2.

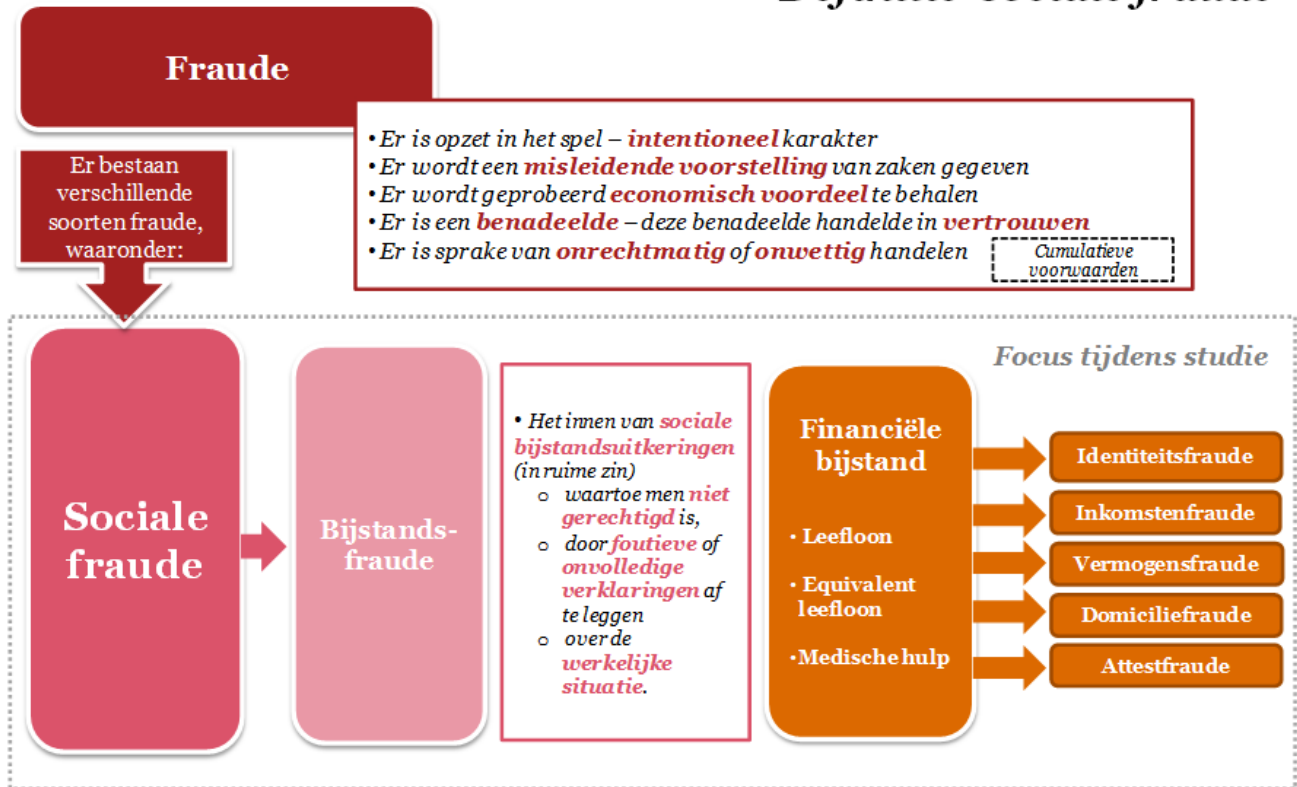
ALGEMENE STRUCTUUR

Volgende punten zullen behandeld worden in deze vragenlijst:

- Inleiding: Definitie van sociale fraude in het kader van de vragenlijst
- Preventie van sociale fraude
- Mogelijke gevallen van sociale fraude
- Algemene vragen

INLEIDING: DEFINITIE VAN SOCIALE FRAUDE IN HET KADER VAN DE VRAGENLIJST

Definitie 'sociale fraude'

PREVENTIE VAN SOCIALE FRAUDE

Aantal geïntroduceerde dossiers

Gelieve het totaal aantal aanvragen aan te geven die die door uw OCMW werden geweigerd na het sociaal onderzoek (het gaat hier over de aanvragen waarvan de beslissing negatief is) en de procentuele verhouding dat deze vertegenwoordigen ten opzichten van het totaal aantal ontvangen aanvragen:

(AANTAL EN PROCENTUELE INSCHATTING -- cijfer tussen 0 en 100 (%))

in 2011

in 2012

Gelieve het aantal weigeringen op basis van het sociaal onderzoek in te schatten omdat de verzamelde informatie niet overeenstemt met de verklaringen: **(PROCENTUELE INSCHATTING – cijfer tussen 0 en 100 (%))**

in 2011

in 2012

PREVENTIE VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

Huisbezoeken

Wanneer voert u een huisbezoek uit? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- Systematisch
- Regelmatig
- Op basis van verworven informatie van anderen of een vermoeden
- Nooit
- Ander, gelieve te specificeren
.....

* behalve in geval van overmacht (bijvoorbeeld: hospitalisatie)

Gelieve het aantal gevallen in te schatten waarbij het huisbezoek in het kader van het sociaal onderzoek, u heeft toegelaten om problemen met de aanvraag te detecteren die hebben geleid tot een weigering of een ander bedrag van de sociale steun (leefloon of equivalent leefloon of medische hulp):

(PROCENTUELE INSCHATTING – cijfer tussen 0 en 100 (%))

in 2011

in 2012

PREVENTIE VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid

**Wanneer consulteert u de gegevens van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid?
Meerdere antwoorden zijn mogelijk.**

- Systematisch
- Regelmatig
- Op basis van verworven informatie van anderen of een vermoeden
- Nooit
- Ander, gelieve te specificeren
.....

Gelieve het aantal gevallen aan te geven waarbij de consultatie van de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid u heeft toegelaten om problemen met de aanvraag te detecteren die hebben geleid tot een weigering of een ander bedrag van de sociale steun (leefloon of equivalent leefloon of medische hulp):

(PROCENTUELE INSCHATTING – cijfer tussen 0 en 100 (%))

in 2011

in 2012

Welke van volgende stromen worden door uw OCMW geconsulteerd via de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid en gelieve aan te geven sinds wanneer u deze stroom consulteert?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	Voor 2011	Sinds 2011	Sinds 2012	Sinds 2013
Raadpleging multifunctioneel attest	☐	☐	☐	☐
Controle van RVV/OMNIO-statuu	☐	☐	☐	☐
Raadpleging verzekerbaarheid bij de mutualiteit	☐	☐	☐	☐
Raadpleging van repertorium van werkgevers	☐	☐	☐	☐
Raadpleging fiche opvolging RSVZ	☐	☐	☐	☐
Raadpleging van de gegevens van het Rijksregister	☐	☐	☐	☐
Raadpleging personeelsbestand RSZ/PPO	☐	☐	☐	☐
Raadpleging van het Kadaster van de Kinderbijslag	☐	☐	☐	☐
Raadpleging van het Huidige Onroerend Goed	☐	☐	☐	☐
Raadpleging van de gegevens van RVZ in verband met werkloosheid*	☐	☐	☐	☐
Raadpleging van het Pensioenkadaster	☐	☐	☐	☐

* stroom pas beschikbaar sinds 2012

Zijn er databases waartoe u geen toegang heeft maar die volgens u nuttig kunnen zijn in de strijd tegen sociale fraude?

Indien ja, kan u deze toelichten?

PREVENTIE VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

Heeft uw OCMW specifieke maatregelen genomen om sociale fraude te voorkomen en/of sociale fraude te bestrijden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- Opstelling van een cel met betrekking tot het voorkomen van sociale fraude
- Aanstelling van een persoon die verantwoordelijk is voor het voorkomen van sociale fraude
- Ander, gelieve te specificeren
.....

Gelieve toe te lichten.

MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE

Fraudegevallen

Hierna wensen we een aantal vragen te stellen aangaande de mogelijke gevallen van fraude waarmee uw OCMW kan geconfronteerd worden, we onderscheiden achtereenvolgens:

- fraude met betrekking tot het leefloon
- fraude met betrekking tot het equivalent leefloon
- fraude met betrekking tot medische hulp

Hoeveel fraudegevallen heeft uw OCMW vastgesteld:

(AANTAL & EUROS)

	Leefloon - AANTAL	Leefloon - EUROS	Equivalent leefloon - AANTAL	Equivalent leefloon - EUROS	Medische hulp - AANTAL	Medische hulp - EUROS
in 2011	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
in 2012	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

Types fraudegevallen

In het kader van onze vragenlijst, hebben we een aantal types van sociale fraude onderscheiden zoals voorgesteld op volgende figuur.

Verschillende types in bijstandsfraude

Bijstandsfraude onderkent **5 verschillende subtypes**, zoals hieronder gedefinieerd. Het doel van deze studie is te focussen op het financiële aspect van sociale fraude.

Identiteitsfraude

Een uitkering, een subsidie of een economische voordeel zou niet verkregen zijn indien de persoon gebruik zou maken van zijn eigen identiteit, dus gebruikt de persoon een valse identiteit of foutieve informatie met betrekking tot zijn statuut.

Inkomstenfraude

Een uitkering, een subsidie of een economische voordeel zou niet verkregen zijn indien de totaliteit aan inkomsten werden opgegeven of indien deze op een exacte manier werden opgegeven.

Vermogensfraude

Een uitkering, een subsidie of een economische voordeel zou niet verkregen zijn indien de persoon zijn reële vermogen had opgegeven.

Domiciliefraude

Een persoon doet een foutieve verklaring met betrekking tot zijn woon- of gezinssituatie om een (te hoge) uitkering, subsidie of economisch voordeel te verkrijgen.

Attestfraude

Een persoon gebruikt een valselijk attest (bijvoorbeeld een vals medisch attest), om te kunnen genieten van een (te hoge) uitkering, subsidie of economisch voordeel.

Gezien dat deze classificatie, op basis van ons huidig begrip, momenteel niet wordt geregistreerd door u, stellen we voor om deze vraag te beantwoorden op basis van een steekproef om zodoende te vermijden dat u elk dossier waarin fraude is vastgesteld dient te analyseren met betrekking tot de bevroegde jaren. Om een representatief steekproef te kunnen samenstellen, willen we u vragen om het type van de vastgestelde fraudegevallen te analyseren voor de periode januari - februari 2012. Gelieve hieronder het percentage ten opzichte van het totaal aantal vastgestelde fraudegevallen aan te geven voor ieder type van fraude in de betreffende periode: (PROCENTUELE INSCHATTING – cijfer tussen 0 en 100 (%))

	Leefloon	Equivalent leefloon	Medische hulp
Identiteitsfraude	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Inkomstenfraude	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Vermogensfraude	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Domiciliefraude	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Attestfraude	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Combinatie van voorgaande types	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ander type van fraude	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

De sancties

Van het totaal aan vastgestelde fraudegevallen in 2012, hoeveel van deze hebben geleid tot volgende beslissing:

(AANTAL)

Schorsing

Terugvordering

Stopzetting van de steun

Gerechtelijke vervolging

MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

In geval van schorsing – art 30 § 1 van de wet van 26 mei 2002 met betrekking tot het recht op maatschappelijke integratie

Hoeveel beslissingen tot schorsing van betaling heeft uw OCMW genomen (door de toepassing van artikel 30 § 1 van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie) met betrekking tot:

(AANTAL & EUROS)

	Leefloon - AANTAL	Leefloon - EUROS
in 2011	<input type="text"/>	<input type="text"/>
in 2012	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Kan u het gemiddeld aantal maanden aangeven dat een schorsing van kracht is in het geval van een frauduleuze intentie?

(AANTAL MAANDEN)

	Leefloon
in 2012	<input type="text"/>

DETECTIE VAN MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

In geval van terugvordering

Hoeveel beslissingen tot terugvordering heeft uw OCMW genomen en opgevolgd in geval van fraude met betrekking tot:

(AANTAL & EUROS)

	Leefloon - AANTAL	Leefloon - EUROS	Equivalent leefloon - AANTAL	Equivalent leefloon - EUROS	Medische hulp - AANTAL	Medische hulp - EUROS
in 2011	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
in 2012	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Hoeveel bedraagt het bedrag dat uw OCMW effectief heeft kunnen terugvorderen op basis van de vaststellingen van fraude:

(EUROS)

	Leefloon	Equivalent leefloon	Medische hulp
in 2011	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
in 2012	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

In geval van stopzetting

Hoeveel beslissingen tot stopzetting van de steun heeft uw OCMW genomen met betrekking tot:

(AANTAL)

	Leefloon - AANTAL	Equivalent leefloon - AANTAL	Medische hulp - AANTAL
in 2011	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
in 2012	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Hoeveel dossiers werden overgedragen aan het gerecht:

(AANTAL)

Totaal	<input type="text"/>
Positieve beslissing	<input type="text"/>
Negatieve beslissing	<input type="text"/>
Nog geen beslissing op dit moment	<input type="text"/>

MOGELIJKE GEVALLEN VAN SOCIALE FRAUDE (VERVOLG)

Detectie van sociale fraude

Hoe stelt u in het algemeen mogelijke gevallen van fraude vast?

(PROCENTUELE INSCHATTING – cijfer tussen 0 en 100 (%))

Via huisbezoeken

Via de Kruispuntbank voor Sociale Zekerheid

Via samenwerking met andere diensten/organisaties

Op basis van verworven informatie van anderen

Andere. Gelieve toe te lichten

Indien u "via samenwerking met andere diensten/organisaties" heeft aangegeven, gelieve kort toe te lichten met welke diensten/organisaties u samenwerkt.

ALGEMENE VRAGEN

Wat zijn eventuele moeilijkheden waarmee u geconfronteerd wordt met betrekking tot de detectie van sociale fraude?

Welke maatregelen zouden volgens u aangewezen zijn om van kracht te laten gaan op OCMW-niveau / op niveau van de federale overheid / op niveau van samenwerkingsverbanden met andere bestuursniveaus?

Bijvoorbeeld:

- **Welke maatregelen zouden volgens u aangewezen zijn om van kracht te laten gaan op OCMW-niveau / op niveau van de federale overheid / op niveau van samenwerkingsverbanden met andere bestuursniveaus?**
- **Heeft u goede praktijken die u wenst mee te delen in het kader van het voorkomen en bestrijden van sociale fraude bij OCMW's?**
- **Wat zou u kunnen helpen in uw dagelijkse taken om beter sociale fraude te voorkomen en te bestrijden?**
- **Heeft u specifieke opmerkingen met betrekking tot samenwerkingsverbanden met de rechtbanken?**

IDENTIFICATIE VAN DE CONTACTPERSOON

Wat is uw naam?

Wat is uw functie?

Wat zijn uw contactgegevens?

Email:

Telefoon:

Adres: